

**WINTE
RTUIN**

**WINTE
RTUIN**

Jaarverslag 2023

Jaarverslag

Stichting de Wintertuin

2023

Inhoud

BESTUURSVERSLAG	7
Reflectie op het resultaat	11
Uitvoering artistiek beleidsplan	17
FESTIVALS & EVENEMENTEN	19
Wintertuinfestival	19
Nieuwe Types	23
Vergezichtenfestival	25
Nijmeegse Gedichtennacht (coproductie)	26
PRODUCTIES & UITVOERINGEN	27
Nieuwe gronden	27
Dictieland	27
Spatial publishing	29
Wintertuinsessies	31
Close Reading Club	31
Tussen hummus en vlaai (coproductie)	32
Talkpoeder (coproductie BRUT)	32
Poetracks	33
Campusdichterverkiezing (coproductie)	33
De Afstudeerprijs	33
Residentie Eeuwfeest Radboud Universiteit	34
Nijmeegse Kunstnacht Wintertuin x POST (coproductie)	34
Wintertuin x DichterBij	35
IMPACT	36
Robotstories	36
Het Verhalenhuis	37
Schrijfwerkplaats	37
Met open ogen luisteren (coproductie)	39
EDUCATIE & WERKPLAATS	41
ZO DUS (coproductie)	41
Lezen met de Sterren (coproductie)	41
Literatuurnest	43
Cursus Literair schrijven Radboud Universiteit	43
Workshops onderwijs	44

TALENTONTWIKKELING	47
Makersmeetings	47
Open dag	48
Workshops voor makers	48
INTERNATIONAAL	50
Connecting Emerging Literary Artists (CELA)	50
Conversations	52
Wintertuin Residency	52
Wintertuin op Curaçao	53
Notulen van het Onzichtbare	55
Chapbooks	56
De splitsingen	56
Zwaktebod	57
Sin Frontera	57
Oro is goud	58
Faya Lobi	58
Semper Idem	60
Wintertote	60
Winterpost	60
Het water gaat	61
Op een kruispunt	61
Woorden stromen over mij	61
Het Verhalenhuis Zorggroep Solis	63
ZO DUS	63
OVERZICHT PRESTATIES 2023: ACTIVITEITEN EN BEREIK	65
COLOFON	67

Bezoekers van het Vergezichtenfestival op het azc Nijmegen | Foto: Rudmer van Hulzen

BESTUURSVERSLAG

Na het improviseren en heroriënteren in de turbulente eerste jaren van de huidige kunstenplanperiode, konden we in 2023 weer vol aan de slag met het uitvoeren van ons beleidsplan. We kijken terug op een vol en energiek jaar. We presenteerden onze programma's en producties op festivals en aan publiek in binnen- en buitenland. Bovenal was er opnieuw ruimte voor ontmoeting, tussen schrijvers, makers, medewerkers en het publiek. Wintertuin was door het hele land aanwezig in azc's, bibliotheken, buurthuizen, scholen en universiteiten. We gingen de interactie aan met het publiek op festivals en podia in Nederland, Europa en het Caribisch gebied, we organiseerden tal van programma's in ons landsdeel en deelden de maaltijd met buurtbewoners tijdens het Vergezichten Festival in Nijmegen.

In 2023 organiseerden we twee eendaagse festivals en een industriedag voor literair makers en professionals. Nieuwe producties en programmalijnen, zoals Nieuwe Gronden (cinepoems), Dictieland (performance over meertaligheid) en Spatial Publishing (artistiek onderzoek naar publicatievormen buiten het boek) vonden in 2023 hun weg naar literaire podia, symposia, (film)festivals en infiltrerden in de openbare ruimte. De hybride wijze van programmamaken die tijdens corona tot stand kwam, lieten we niet geheel los: zo organiseerden we in 2023 in de aanloop naar het Wintertuinfestival en Nieuwe Types nieuwe edities van online programma's als de Close Reading Club en Radio Debuut. We maakten 13 coproducties, waaronder een aantal met onze eigen makers, die daarvoor additionele ondersteuning aanvraagden via de regeling 'Makers buiten het boek' van het Nederlands Letterenfonds. Voorbeelden hiervan zijn het project *Tussen hummus en vlaai* van Hanan Faour (een artistiek onderzoek en culinaire performance over eten en identiteit) en *Onder de huid* van Jante Wortel en Corinne Heyrman, een performance rondom leven met en schrijven over een eetstoornis, die in 2024 langs scholen en literaire podia zal toeren.

Op internationaal niveau ging in 2023 de tweede editie van ons Europees talentontwikkelprogramma CELA haar laatste jaar in. Het afgelopen jaar ontmoetten de deelnemers elkaar tijdens meetings in 12 verschillende landen, startte de tweede helft van onze festivaltour, organiseerden we live workshops en online lezingen. Daarnaast kwamen alle teamleden samen om het project te evalueren en af te ronden. Ook dienden we in 2023 opnieuw een aanvraag bij het Creative Europe-programma van de Europese Unie voor een derde editie van het samenwerkingsproject. Deze werd gehonoreerd: de derde editie van CELA ging in januari 2024 van start, met maar liefst 12 organisaties uit 11 landen, 33 schrijvers en 99 vertalers.

In samenwerking met onze zusterorganisatie Wintertuin Curaçao en ArtEZ hogeschool voor de kunsten organiseerden we talentontwikkeltrajecten op Curaçao waarin jonge schrijvers en vertalers op het eiland intensieve begeleiding krijgen bij het opstarten en vestigen van hun beroepspraktijk. Uit deze trajecten verschenen in 2023 via Wintertuin Uitgeverij twee debuten: de verhalenbundel *Oro is goud* van de Nederlands-Curacaose schrijver Maghalie van der Bunt-George en het Papiamentstalige chapbook *Sin Frontera* van Aline Abdul. Van het zeer goedlopende *Faya Lobi* van Ange Jessurun verscheen in 2023 de Papiamentse vertaling.

Dichter bij huis bood Wintertuin ook dit jaar een internationale opkomende schrijver een residentie in Nijmegen aan met als doel deze maker te vertalen en te verbinden aan Wintertuins nationale netwerk van schrijvers, uitgevers en programmamakers. In 2023 werd dit een duoresidentie, met de Moldavische schrijver Paula Erizanu en vertaler Charlotte van Rooden. De gehele maand november kregen zij de kans afstand te nemen van hun dagelijkse werkzaamheden om samen hun teksten te bespreken en aan nieuw werk te beginnen.

Wintertuin streeft ernaar programma's te maken vanuit een werkwijze die uitgaat van participatie en inclusie, om hiermee makers te bereiken en publiek te bedienen die ons minder snel vinden. Zo organiseerden we in 2023 de tweede editie van het Vergezichtenfestival, waarvoor we gedurende een half jaar in het azc in Nijmegen en in de omliggende wijk een open ruimte creëerden om samen met makers, bewoners, wijkbewoners en azc-medewerkers verhalen op te halen, die uiteindelijk door de bewoners zelf op het festivalpodium werden gebracht. Ook vonden in 2023 nieuwe edities van onze langerlopende schrijfprojecten plaats, zoals het Verhalenhuis (bij Zorggroep Solis in Deventer), en de Schrijfwerkplaats, een cursustraject creatief schrijven voor mensen die Nederlands leren, met edities in Nijmegen, Venlo en Maastricht. Binnen het project Robotstories, een samenwerking tussen Wintertuin, HKU, ArtEZ en de Vrije Universiteit Amsterdam, ontwikkelden we dit jaar speculatieve scenario's, vanuit de vraag of en hoe verhalende robots van waarde kunnen zijn in de zorg voor mensen met dementie. Schrijvers, robotwetenschappers, zorgmedewerkers en cliënten gingen hiervoor in verschillende samenstellingen met elkaar in gesprek; de resultaten van dit onderzoek werden gepubliceerd in de bundel *Denk je dat de robot eenzaam is 's nachts?*

Een ander bijzonder artistiek onderzoek dat in 2023 naar de podia werd gebracht, is *Met open ogen luisteren*, een coproductie met maker Corinne Heyrman. Samen met zes mensen met een psychische ontregeling, bij zichzelf of bij een naaste, maakte Corinne deze luistervoorstelling. De audioportretten die hieruit voortkwamen zijn als podcast te beluisteren en waren als podiumprogramma te ervaren op (festival)podia en symposia.

Wintertuin biedt ontwikkeltrajecten aan startende literaire makers om hun artistieke maakpraktijk te ontwikkelen. In 2023 traden drie nieuwe makers toe tot onze trajecten: Maaïke Rijntjes, Thom Wijenberg en Jasper Albinus. In totaal begeleidden we in 2023 17 makers. Deze makers werden gevraagd voor schrijfoopdrachten, traden als gastschrijver, -spreker of interviewer op bij evenementen, gaven cursussen en workshops op scholen en universiteiten, cureerden programma's of begeleidden schrijfwerkplaatsen. Uit onze uitgeverij verschenen, naast het eerder genoemde chapbook van Aline Abdul, twee nieuwe chapbooks: *De splitsingen* van Steff Geelen en *Zwaktebod* van Uschi Cop. We presenteerden deze chapbooks in Arnhem, Amsterdam, Rotterdam, Leeuwarden en Brussel.

Onze inspanningen op het gebied van talentontwikkeling wierpen opnieuw haar vruchten af: maker Jordi Lammers tekende voor een debuutroman bij uitgeverij Cossee; van voormalig Wintertuinmakers Merel van Slobbe en Hannah Chris Lomans verscheen in 2023 hun debuut (*De maan schijnt feller in de metaverse* bij uitgeverij De Arbeiderspers en *een lichaam dragen* bij uitgeverij De Bezige Bij) en Jante Wortel stond met haar debuut *Weerlicht* op de shortlist van De Bronzen Uil. Van sommige oud-makers verscheen dit jaar al een tweede of zelfs derde boek (de klimaatpoëziebundel *Winterbloeiërs* van Yentl van Stokkum, het kinderboek *De verboden duinen* van Marjolein Visser en de dichtbundel *Lievegedicht* van Joost Oomen). Ook vielen onze makers in de prijzen: Merlijn Huntjens ontving met zijn collectief PANDA de Inspiratieprijs van Cultuurfonds Limburg en Maxine Palit de Jongh won de Young Artistsupport Amsterdam Award in de categorie Theater. Haar theatermonoloog *Vecht* werd genomineerd voor de BNG Theaterprijs 2023 en positief besproken door o.a. *NRC Handelsblad* en *de Theaterkrant*.

De activiteiten van Wintertuin zijn gericht op de ontwikkeling en inbedding van een artistieke beroepspraktijk. Al vanaf de basis investeren we in educatie en talentontwikkeling, op een laagdrempelige en toegankelijke wijze. Een voorbeeld hiervan is Literatuurnest, een maandelijkse werkplaats voor beginnende schrijvers, dichters en theaterschrijvers, die in 2023 maandelijks plaatsvond in Nijmegen, Arnhem en Utrecht en die een digitale editie heeft. We organiseerden dit jaar 11 intensieve workshops voor makers die op verschillende manieren aan Wintertuin verbonden zijn: makers uit de ontwikkeltrajecten, deelnemers van Literatuurnest en onze Schrijfwerkplaats en studenten en alumni van de opleiding Creative Writing ArtEZ, waarvan Wintertuin initiatiefnemer en coördinator is. Deze workshops zijn afwisselend praktisch of creatief van aard en bieden jonge schrijvers een aanvulling op of verdieping binnen hun beroepspraktijk: van social media tot interviewen en van didactiek tot podcasts.

Om deze activiteiten zo goed mogelijk regionaal en lokaal in te bedden en te presenteren, organiseerden we begin 2023 een goed bezochte open dag, waarin onze makers en deelnemers aan onze verschillende schrijfwerkplaatsen elkaar konden ontmoeten, er

presentaties werden gegeven over wat Wintertuin voor (beginnende) literaire makers kan betekenen en gezamenlijk workshops konden worden gevolgd.

Voor onze inspanningen op het gebied van educatie en talentontwikkeling werkten we ook in 2023 intensief samen met zowel lokale partners (buiten zinnen, Festivalhuis, Radboud Universiteit), regionale partners (Zorggroep Solis en de festivals DichterBij en Met Andere Woorden) als landelijke partners (onder andere via Kunstbende en Kleinkunstig). Met de coproductie *ZO DUS*, een samenwerking tussen Wintertuin, Het Zuidelijke Toneel en de opleiding Nederlandse Taal en Cultuur aan de Radboud Universiteit, toerden we dit jaar langs 25 scholen in Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. *ZO DUS* is een voorstelling waarin Wintertuinmaker Koen Frijns scholieren meeneemt in een duizelingwekkende muzikale taaltrip over de veelzijdigheid van taal buiten de kافت van het boek, doorspekt met Brabantse straattaal en absurdistische anekdotes.

Met onze manifestaties, producties en projecten bereikten we in 2023 9.283 bezoekers. Vanuit de media werden Wintertuinproducties o.a. genoemd in *AD* (Mezza, weekendbijlage), *de Gelderlander*, Tzum, op Radio 1 (Uur Cultuur), L1 en verschillende lokale media op Curaçao en Suriname. Ons online podium Notulen van het Onzichtbare, waar dit jaar meer 105 publicaties op verschenen, werd met 9.646 unieke bezoekers opnieuw goed gevonden. Voor onze activiteiten op het gebied van talentontwikkeling is Wintertuin aangesloten bij De Nieuwe Oost, een netwerkorganisatie van drie stichtingen: Wintertuin – literair productiehuis, Theater a/d Rijn – theater en dans, en BRUT – popmuziek. De Nieuwe Oost maakt per 2017 deel uit van de BIS, waarmee de toekomst van de netwerkorganisatie is gewaarborgd. De stichtingen van de drie oprichters blijven bestaan en zijn op het gebied van talentontwikkeling aangesloten bij De Nieuwe Oost. Prestaties, verplichtingen en activiteiten die niet tot talentontwikkeling behoren, blijven formeel onder de stichting Wintertuin vallen.

De literaire programmering, producties en festivals worden ondersteund door het Nederlands Letterenfonds in het kader van de meerjarige regeling manifestaties 2021-2024. Wintertuin is verguld met het oordeel van de commissie van het Letterenfonds:

“De visie van Wintertuin [is] sterk; uitgesproken en idealistisch over de mogelijke (maatschappelijke) doelen en effecten van literatuur en het vertellen van verhalen. Wintertuin heeft een open blik op wat literatuur is en kan doen, en dat vertaalt zich in vernieuwende activiteiten waarbij veel jong talent betrokken is. Wintertuin denkt na over de rol van een festival binnen dat geheel en ziet het festival ook als een middel om publiek te interesseren en te bereiken. De visie

is bepalend voor de programma's en alle activiteiten zijn op elkaar afgestemd. Wintertuin onderscheidt zich van andere festivals door de heldere inhoudelijke keuzes, de werkwijze en het interdisciplinaire en producerende karakter. De organisatie is goed, flexibel en slim ingericht."

Ook de commissie ingesteld door de gemeente Nijmegen oordeelde positief over structurele steun in de komende periode:

"De artistieke kwaliteit van het plan is uitstekend, aldus de commissie. Wintertuin gaat in op actuele Nederlandse rapporten en op essays over de vernieuwing van literatuur. In dat speelveld wil de organisatie zich bewegen. Ideeën over de vernieuwing van de literatuur en het boekenvak zijn aan deze organisatie zeer besteed. Creativiteit en experiment zitten in het DNA van Wintertuin. Een veelheid aan programma's bewijst dat. Innovatie is geïmplementeerd in de werkwijze, de programmering en de activiteiten."

Reflectie op het resultaat

De financiële positie van de stichting is solide. De totale omzet van Wintertuin was € 1.356.716,--. Wintertuin boekte een negatief resultaat van € 17.904,00. Het balanstotaal staat op € 1.455.290,-- en er is een eigen vermogen ter hoogte van € 133.046,--. De totale algemene reserve is € 38.996,--. Liquiditeit (totaal vlottende activa + liquide middelen / kortlopende schulden) is 1,09.

Bestemmingsreserve

Op de geconsolideerde balans is een totale bestemmingsreserve opgenomen van € 75.000,--. Deze bestemmingen betreffen een reservering voor ontwikkeling podium en werknemerskosten.

- reservering ontwikkeling podium € 60.000,--
- reservering werknemerskosten € 15.000,--

Cultureel ondernemerschap

Wintertuin heeft een gezonde financieringsmix van overheden (ministerie, provincies en gemeenten), publieke fondsen en private fondsen, en een stevig aandeel eigen inkomsten. Dit betekent dat de kwaliteit en continuïteit van onze kernactiviteiten gewaarborgd zijn. We hebben een methode waarbij we uitstromende makers in beginsel steunen met financiële bijdragen dan wel bijdragen in natura, maar op termijn ook honoraria of vergoedingen vragen voor ruimtegebruik, advies en dergelijke. Bij onze schrijvers komt dat bijvoorbeeld tot uiting in de 15% commissie die we aan commerciële uitgeverijen vragen bij het afsluiten van contracten voor onze talenten.

De begroting is opgesteld vanuit de ervaring die de organisatie heeft met het inschatten van risico's. In deze begroting is er voldoende dekking voor de vaste lasten en de uitvoering van de prestatieafspraken. Het meest variabel zijn de directe inkomsten. In jaren dat deze inkomsten groter zijn wordt een bestemmingsreserve aangelegd. De exploitatie is opgebouwd uit structurele financiering voor kernactiviteiten (festival en talentontwikkeling) en incidentele financiering voor projecten die platforms (als producties, publicaties en tournees) voor talenten creëren. In het geval van tegenvallende inkomsten (in de vorm van projectsubsidies, sponsoring en opdrachten) wordt bijgestuurd op de projectactiviteiten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het schuiven in de inzet van onze vaste kern medewerkers en de flexibele schil van projectmedewerkers. De kern van onze strategie is dat een project geen doorgang vindt als de behoefte aan projectfinanciering achterloopt.

Wintertuin heeft ook ambities op het gebied van het ontwikkelen van innovatieve verdienmodellen voor onze makers. Wij stimuleren actief het besef dat vaardigheden binnen een artistieke beroepspraktijk ook inzetbaar zijn in opdrachtsituaties buiten de eigen sector. Zo zijn makers actief in de zorg, het onderwijs, en als schrijver binnen de publieke en private sector.

Personeelsbeleid en goed werkgeverschap

Wintertuin had in 2023 een personeelsbezetting van 14,01 fte. Ons personeelsbeleid is net als het artistieke beleid gericht op ontwikkeling. Vaak komen medewerkers binnen als stagiair en groeien ze door naar andere functies. Ook komen medewerkers regelmatig terug als maker of redacteur. Er is sprake van lokale inbedding: vrijwilligers bij onze festivals komen stagelopen (derde- en vierdejaarsstudenten), de vrijwilligerscoördinatie ligt vaak in handen van oud-stagiairs. Goed werkgeverschap komt ook tot uitdrukking in (bij)scholing, detachering en shadowworking bij internationale collega-organisaties, jobcoaching en gratis voorstellings- en concertbezoek.

Codes Fair Practice, Cultural Governance en Diversiteit & Inclusie

Wintertuin onderschrijft de kernwaarden van de Fair Practice Code. Als een niet-klasiek literair agent die als ambassadeur en verbinder gericht is op de inbedding van nieuwe schrijvers in de hybride literaire cultuur hebben we een voorbeeldfunctie op het gebied van goed werkgeverschap en honorering. Daarnaast komen we als bemiddelaar op voor betere honoraria voor schrijvers en de professionalisering van de sector als geheel. Als gevolg van de coronacrisis, waarin de culturele sector onder een ongekende druk is komen te staan, hebben we de Fair Practice code een terugkerend onderwerp van gesprek gemaakt op de agenda van het in 2020 geïnitieerde landelijk letterensectoroverleg VLAM2021. Vanuit VLAM worden er gesprekken gevoerd met het Platform ACCT en met het Letterenfonds, Lira, Kunsten'92 en de Raad voor Cultuur. Door deze samenwerkingen en door coproducties met andere organisaties en (kunstvak)opleidingen, maken we eerlijke betaling en goede werkomstandigheden tot een gedeelde verantwoordelijkheid.

Stichting de Wintertuin volgt de geldende cao Uitgeefbedrijf als uitgangspunt voor de beloning van onze medewerkers (zowel tijdelijke als vaste contracten). Bij freelancers volgen we (de ontwikkelingen rondom) de Wet WAB op de voet. Voor honorering van auteurs en artiesten volgen we de richtlijnen van de Schrijverscentrale en het Lirafonds. We begeleiden de schrijvers uit ons netwerk intensief bij onderhandelingen en (financiële) afspraken. Bij nieuwe producties of schrijfoopdrachten leggen we afspraken over auteursrecht vast. Wintertuin is een erkend leerbedrijf, waarmee we de kwaliteit en het beleid van onze stageplaatsen en leerbanen waarborgen. Wij creëren een veilige, gezonde en plezierige werkomgeving voor al onze werknemers. Wij zijn ons bewust van de hoge werkdruk in de sector. Er is een personeelsvertegenwoordiging waar medewerkers terecht kunnen met vragen, klachten en wensen, onder meer over overbelasting.

Wintertuin werkt met het Raad van Toezicht model. De directie/het bestuur wordt gecontroleerd en geadviseerd door de Raad van Toezicht, die de Code Cultural Governance volgt. Voorbeelden hiervan zijn de jaarlijkse functioneringsgesprekken met de directeur, de jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht en het werken met profielen voor de Raad van Toezicht. Er is een rooster van optreden, er zijn reglementen voor de directie en voor de Raad van Toezicht. Eventuele nevenfuncties die kunnen conflicteren met een functie binnen de Raad van Toezicht, worden expliciet benoemd. Op dit moment zijn er op dit terrein geen conflicten. De Raad van Toezicht bestaat uit Willem Hillenius, Sef Maessen, Sharon de Randamie, Bert Krikke, Helleke van den Braber en Siart Smit.

Wintertuin wil een plek zijn waar meerstemmigheid vanzelfsprekend is. We streven er voortdurend naar een gastvrije organisatie te zijn, met een open, groepsgerichte cultuur waarin veel wordt samengewerkt, mensen elkaar ondersteunen en vertrouwen en er een gedeelde verantwoordelijkheid is voor de dingen die we doen. Wij zijn ons bewust van ons eigen profiel: de mensen die bij Wintertuin werken zijn met name hoogopgeleide, witte mensen met een West-Europese achtergrond. Het overgrote deel van ons publiek en onze partners behoort tot dezelfde groep. We willen het publiek, schrijvers en partners echter een platform bieden waarop een diversiteit aan kunstdisciplines, (gender)-identiteiten, culturele achtergronden en abilities een caleidoscopisch geheel aan perspectieven vormt. Dit vergt continu en kritisch (zelf)onderzoek, en actie.

Wintertuin draagt bij aan (culturele) diversiteit en inclusie door het stimuleren van pluriform vakmanschap en door mogelijkheden en platforms te creëren die literaire makers in staat stellen traditionele structuren in de literaire keten los te laten. We kijken kritisch en op structurele basis, gesteund door advies van externe professionals, naar de oorsprong van onze smaak en kwaliteitscriteria. We verruimen onze blik door blinde vlekken te onthullen, bij andere netwerken aan te sluiten en 'geleefde' kennis en expertise binnen te halen

14 Vanaf 2019 is Wintertuin begonnen de Code Diversiteit & Inclusie integraal in ons beleid te verwerken op het gebied van programma, publiek, partners en personeel. Door onder andere te gaan werken met een cultureel divers breder bestand van curatoren, door het diversificeren van ons scoutingsbeleid en de begeleiding van schrijvers en aandacht voor een bredere werving van nieuwe werknemers en stagiairs wordt eigenaarschap uitbested, doorstroom bevordert en plaats gemaakt voor meerstemmigheid. Elk jaar wijden we meerdere stafmeetings en medewerkersbijeenkomsten aan dit thema en bespreken we de stand van zaken en concrete vervolgstappen om inclusie en diversiteit in de organisatie te vergroten. Op basis van voortschrijdend inzicht en resultaten van (expert)sessies kunnen aanpassingen en aanvullingen gedaan worden. Zowel de directie als het hoofd impactprogramma's hebben het programma Inclusief Leiderschap gevolgd bij de Academie voor Cultuurmanagement.

Omdat we vorig jaar concludeerden dat onze ambities groter zijn dan de vooruitgang die we boeken, zijn we in 2023 gestart met een intensief begeleidingstraject waarin Diversiteit en Inclusie binnen de hele organisatie en in al onze werkwijzen en aannames onder de loep worden genomen. Dit doen we niet alleen, maar met professionele, externe begeleiding door derden, waaronder OMNI-CORE.

Personeelsbezetting en organisatie

Op 31 december 2023 had de stichting een personeelsbezetting van 14,01 fte. De organisatie van Stichting de Wintertuin bestaat uit drie lagen. Ten eerste de directeur/bestuurder, die de dagelijkse leiding van de stichting vormt. Deze wordt, conform de code cultural governance, gecontroleerd en geadviseerd door de Raad van Toezicht. De directie wordt ondersteund door een kernteam van afdelingshoofden.

RAAD VAN TOEZICHT

Controle en advies. Minimaal twee jaarlijkse bijeenkomsten met het bestuur, waarin jaarcijfers worden vastgesteld en de inhoudelijke koers wordt voorgelegd.

ZITTING

Willem Hillenius (voorzitter, volgens rooster van aftreden tot medio 2024)

Sef Maessen (volgens rooster van aftreden tot medio 2024)

Sharon de Randamie

Bert Krikke

Helleke van den Braber (per 2024)

Siart Smit (per 2024)

BESTUUR

Dagelijkse leiding, belast met de uitvoering van de dagelijkse financiële en artistieke doelstellingen.

Frank Tazelaar, algemeen directeur/bestuurder

Peter Hendrikx, bestuurder

HOOFDEN

Kim van Kaam, hoofd talentontwikkeling

Noortje Kessels, hoofd impactprogramma's

Lisanne Boomkamp, hoofd publiciteit

Teddy Tops, hoofd programma

REDACTIE, PRODUCTIE, PROGRAMMA EN PUBLICITEIT

Robin Arntz

Gisele Azad

Willem Claassen

Naomi Engels

Myrna Eppings

Merle Findhammer
Nine Hoog Antink
Fleur Jeras
Stefanie Liebreks
Laurens van de Linde
Quirijn Lokker
Noor Lorist
Denise Moura
Erik Peters
Tom Verstappen
Thom Wijenberg
Holly van Zoggel

DIRECTIEONDERSTEUNING

Nine Hoog Antink
Rosalie van Oorschot
Floris van de Ree

UITGEVERIJ

Naomi Engels

VORMGEVING

Jos Lenkens

Uitvoering artistiek beleidsplan

Wintertuin richtte zich in het jaar 2023 op het uitvoeren van het beleidsplan 2021-2024. In dit beleidsplan wordt de missie van Wintertuin als volgt omschreven:

Wintertuin ziet de literaire cultuur als een middel om verbindingen tot stand te brengen: verbindingen tussen verschillende groepen mensen; tussen lezers en schrijvers; tussen literatuur en andere kunstdisciplines; tussen innovatie en mainstream; en tussen artistieke en maatschappelijke thema's.

Voor de periode 2021-2024 stellen we onszelf ten doel:

- literaire manifestaties en producties te maken die artistiek van hoog niveau zijn en een groot, divers publiek bereiken;
- bij te dragen aan diversiteit en inclusie, als integraal onderdeel van ons beleid;
- kwetsbare groepen zoals oudere mensen en mensen die naar Nederland zijn gevlucht te bereiken en te betrekken;
- uitwisseling en ontwikkeling van literaire vaardigheden, kennis, inzichten en methodes te organiseren en te stimuleren;
- activiteiten te initiëren die gericht zijn op artistiek experiment, op de ondersteuning van literaire makers en op versterking van de pluriformiteit van de literaire cultuur;
- vanuit de stedelijke inbedding in Nijmegen en Arnhem, aangehaakt op een sterk nationaal netwerk, nadrukkelijk binnen een internationaal netwerk te opereren.

Frank Tazelaar
directeur-bestuurder

Rinus Aarts, Maxine Palit-de Jongh en Miriam Moczko met hun uitvoering van *Talkpoeder* op het Wintertuinfeest in Doornroosje | Foto: Marco de Swart

FESTIVALS & EVENEMENTEN

WINTERTUINFESTIVAL

Jaarlijks literair festival in Doornroosje

Programma's: 41

Het Wintertuin festival is een jaarlijks festival in Nijmegen dat uitgesproken verhalen viert in iedere vorm. De editie van 2023, bestaande uit een festivalmaand met evenementen en een grootse festivaldag als afsluiter, had als thema *solastalgie*, wat wordt omschreven als 'de pijn van het verlies van een troostende thuissituatie, door de veranderende omgeving.'¹ De term *solastalgie* werd gemunt door de Australische hoogleraar Duurzaamheid Glenn Albrecht in 2003 in het essay *Solastalgia: The Distress Caused by Environmental Change*, om de gevoelens te duiden en te begrijpen van onrust, verdriet en melancholie die (kunnen) worden ervaren door een veranderende wereld. De ondertitel van het festival is *Je bevond je hier*. Met het festival gingen we via programma's, presentaties en gesprekken op zoek naar het duiden van een plek, in een wereld die onomkeerbaar aan het veranderen is, en naar de rol die kunst in dit proces in kan nemen.

In de maand voorafgaand aan de festivaldag organiseerden we verschillende programma's rondom het festivalthema. Bezoekers liepen *Dwaalspoor*, een poëtische posterroute door de Nijmeegse binnenstad met werk van Wout Waanders, Puck Füsers en Salomé Mooij, geïllustreerd door Mika Vink. Voor de theatrale performance over (de toegang tot) taal Dictieland, die op het festival in première ging, konden bezoekers een open repetitie bijwonen op de laatste dag van de residentie, waarop ze met de makers in gesprek konden over het werkproces en inspraak hadden in het eindresultaat. We organiseerden een Close Reading Club, onze leesclub met de ambitie om ook het lezen zelf collectief te maken, rondom een speciaal hiervoor geschreven gedicht van Asha Karami. In boekhandel Dekker v.d. Vegt kwamen enthousiaste lezers samen om, onder leiding van Jordi Lammers, het gedicht van Asha Karami samen te ontleden. Het titelloze gedicht werd vooraf gepubliceerd op ons online platform Notulen van het Onzichtbare, zodat de deelnemers goed beslagen ten ijs konden komen. In samenwerking met studentenorganisatie Cultuur op de Campus organiseerden we een college op de campus van de Radboud Universiteit voor studenten van de universiteit en de Hogeschool Arnhem Nijmegen. Jip van den Toorn werd door Nicole Kaandorp geïnterviewd over haar werk,

1 Christiaan Weijts, 'Het weer is zijn onschuld kwijt', 7 oktober 2022 in *NRC Handelsblad*.

beweegredenen en inspiratie. Van den Toorn is bekend door haar maatschappijkritische strips in *de Volkskrant*. Ze vertelde over haar werkwijze, het gebrek aan diversiteit in het illustratorenlandschap en de kwestie van engagement in (beeldende) kunst, beantwoorde vragen uit het publiek en gaf een inspirerend kijkje achter de schermen. In samenwerking met Nijmeegs wetenschapsfilmfestival InScience organiseerden we bij kunstorganisatie Extrapool een filmvertoning van *Listen to the Beat of our Images*, een korte film door Maxime en Audrey Jean-Baptiste over de invasieve en verwoestende invloed die de verplaatsing van het Franse ruimtevaartcentrum CNES van het zichzelf in 1962 onafhankelijk verklaarde Algerije naar het plaatsje Kourou in Frans-Guyana had. De film werd omlijst met voordrachten van schrijver en columnist Aisha Mansaray en dichter Ishfarah Esseboom. In het kader van ons Europese project CELA organiseerden we twee workshops rondom schrijven en vertalen. De workshops 'literair vertalen' en 'kortverhalen schrijven' waren binnen een mum van tijd uitverkocht. Ten slotte ging schrijver, kunstenaar en curator Selm Wenselaers in de podcastreeks Radio Debuut in gesprek met drie debutanten die allen in het afgelopen jaar met literair werk debuteerden. Wenselaers sprak met dichter Merel van Slobbe (*De maan schijnt feller in de metaverse*) en prozavertalers Megan van Kessel (*Uitzicht van dichtbij*) en Gijs Wilbrink (*De beesten*) over alles rondom debuten: het binnenkomen bij een uitgeverij, het toewerken naar een debuut en dat vervolgens presenteren, besproken worden en (al dan niet) genomineerd worden voor een prijs, en natuurlijk de uitdaging van 'de tweede'.

De festivaldag van het Wintertuinfestival vond plaats op maandag 10 april, Tweede Paasdag, in Nijmeegs poppodium Doornroosje. De hele dag en avond was er in en om het gebouw allerlei programma te beleven. In de Rode zaal openden we met een rituaal-istische spoken word performance van het Mensenkoor in samenwerking met Mensen Zeggen Dingen, waarna host Dorothy Blokland het festival opende. Schrijver Lisa Weeda droeg een openingspeech voor als eerste deel van het tweeluik Tot hier – en verder, waarin ze het thema van het festival in een historische context plaatste: wat is onze plek in de geschiedenis, hoe zijn we hier gekomen en wat leert die weg hierheen ons over het nu, onszelf, en de toekomst? Na een korte pauze droeg dichter Maureen Ghazal voor als opmaat naar het panelgesprek Stemmen, waarin schrijver en moderator Fiep van Bodegom in gesprek ging met schrijver en filosoof Marjolijn van Heemstra, oprichter van het politiek-artistische project Ambassade van de Noordzee Thijs Middeldorp en schrijver Nikki Dekker over de maatschappelijke, artistieke en politieke vertegenwoordiging van niet-menselijke entiteiten. Illustrator Helena Hesselink en schrijver Nicole Kaandorp presenteerden hun 'publicatie op een alternatief podium': de Wintertote, een linnen tas (tote) die op een speciale manier bedrukt was met tekst. Daarna trad in Talkpoeder dichter Ellen Deckwitz met poëzie op, ondersteund door muzikanten Rinus Aarts en Miriam

Moczko. In Het Grote Gesprek ging Roos van Rijswijk in gesprek met Adriaan van Dis en Clarice Gargard over het belang van onze individuele en gezamenlijke geschiedenis en hoe kunst een rol kan spelen in het bewaren en begrijpen van de bijbehorende verhalen. Maxine Palit de Jongh droeg voor in een tweede optreden van Talkpoeder met muzikanten Aarts en Moczko. Waarna Marjolijn van Heemstra de avond afsloot met het tweede deel van Tot hier - en verder: een slotspeech die juist naar de toekomst keek en waarin Van Heemstra zich afvroeg hoe we nu verder moeten en kunnen gaan, hoe zorg te dragen voor een inclusievere en democratischere wereld, en hoe we daar allemaal aan bij kunnen dragen.

De Paarse zaal opende met Het geluk van Limburg, over de veranderende leefomgeving in de Mijnstreek in Limburg. Het verhaal werd verteld door schrijver Marcia Luyten en werd muzikaal omlijst door Ivo Rosbeek. Vervolgens was het tijd voor het Europese literatuurproject Connecting Emerging Literary Artists (CELA): On Change. Hierin waren voordrachten van Mirt Komel, Anna Beata Hábllová en Sara Micello te horen. Ze werden bijgestaan door vertalers Sandra Verhulst, Blanka Juranová en Staša Pavlović. Naderhand werden ze geïnterviewd door Nisrine Mbarki. Na de eetpauze bogen Daniëlle Zawadi (spoken word-artiest), Ashley Ho (danser en maker) en Preston Losack (schrijver) zich in de interdisciplinaire performance Dictieland over meertaligheid in de breedste zin van het woord: hoe includeert en excludeert taal, wat definieert taal en van wie is taal? De performance werd opgevolgd door een editie van onze productie Poetracks. De band Oh Whale en singer-songwriter Key May bewerkten het gedicht van Asha Karami – dat in de maand voorafgaand samen met publiek werd gecloseread in de Close Reading Club – tot twee liedjes, om zo de muzikaliteit en de reikwijdte van poëzie te belichten. Poetracks werd opgevolgd door Polyfoon, een performatieve discussie op het podium gevoerd door Dean Bowen, Joost Oomen, Lisette Ma Neza, Jasper Albinus en Steff Geelen, waarin de zeggingskracht van literatuur en de verantwoordelijkheid van de kunstenaar werd bevraagd – (in welke mate) is de schrijver verantwoordelijk? De Paarse zaal werd afgesloten met House of Words. Het House of Words is een literaire queer safe space: het onderzoekt queer taalgebruik en expressie op en naast het podium. Moni Zwitserloot, Sandro van der Leeuw, Ceren Uzuner en Suus te Braak traden namens het huis op tijdens het Wintertuinfestival. De dansvloer werd ten slotte geopend door dj's Schmerig & HizzL.

In het café werd het volledige programma gepresenteerd door voormalig campusdichter Sam Theunissen en transmediaal kunstenaar Mel Kikkert in de vorm van een doorlopende radioshow, *Ver Weg FM*, die via een livestream ook elders te volgen was. Zodoende konden mensen die niet in de gelegenheid waren fysiek in Doornroosje aan-

wezig te zijn toch het veelzijdige caféprogramma meekrijgen. Er waren voordrachten van de Curaçaose schrijver Germaine Jong Loy; de winnaar van de Kunstbende, schrijver en muzikant Anna van Doorn; en de winnaar van Write Now!, dichter Bowy Schouten. Kunstenaar Desta Matla presenteerde haar invulling van de opdracht voor de podcastreeks de Schrijfopdracht, en schrijvers Denise Moura, David Estrada en Liubov Drozdovska-Halatina presenteerden de resultaten van de Schrijfwerkplaats, een project waarbij mensen die Nederlands leren met jonge schrijvers aan de slag gaan met creatief schrijven. Ook *Op Ruwe Planken*, literair tijdschrift voor aanstormend schrijftalent, verzorgde een voordrachtprogramma. CELA presenteerde het Translators' Cafe, waarbij het publiek alle vragen die ze ooit hadden over vertalen konden stellen en de vertalers met elkaar in gesprek gingen over hun beroepspraktijk. Het nieuwe literaire kortefilmproject Nieuwe Gronden werd ook met veel enthousiasme ontvangen: hierbij werden vier dichters (Sam Theunissen, Francesca Birlogeanu, Merlijn Huntjens en Thom Wijenberg) aan vier filmmakers (Anne Ballon, Rients Pieters, Melody Sigmond en Maira Rachmadiev) gekoppeld met de opdracht om een 'cinepoem', een artistieke, visuele representatie van een poëtische tekst, te maken. Op het festival vond de première plaats van deze vier cinepoems: de resultaten werden op het grote doek getoond, waarna de dichters en filmmakers geïnterviewd werden over hun proces. De festivalavond sloot af met een live groepsgebesprek voor Radio Debuut: schrijver en dramaturg Selm Merel Wenselaers interviewde drie debutanten (dichter Merel van Slobbe, en schrijvers Megan van Kessel en Gijs Wilbrink) over hun proces en het eindresultaat – in de maand voorafgaand sprak Selm hen individueel.

Tijdens het festival was er, naast de twee grote zalen en het café, ook programma in twee kleedkamers en de loading dock van Doornroosje. In de eerste kleedkamer modereerde schrijver Puck Füsers een programma dat gecureerd was door studenten van Literair Bedrijf van de Radboud Universiteit. Tijdens dit interactieve programma gingen bezoekers in gesprek over hun favoriete jeugdboek en hun herinneringen en associaties daarbij, aan de hand van een creatieve opdracht en een open gesprek. In de kleedkamer ernaast werden bezoekers geïnterviewd voor Het project Tussen hummus en vlaai door schrijver Hanan Faour, die met deze informatie hun persoonlijkheden zo accuraat mogelijk vertaalde naar een bakje vers gemaakte hummus, dat de deelnemers vervolgens mee naar huis mochten nemen. In het loading dock verzorgde schrijver Corinne Heyrman het programma *Met Open Ogen Luisteren*, een luistervertelling waarbij publieksleden naar een audioverhaal luisterden over en met mensen met een psychische kwetsbaarheid. Hierna volgde een nagesprek met (ervarings)deskundigen.

Naast deze afgesloten locaties was er ook in de wandelgangen genoeg programma te vinden. In de hal van Doornroosje, naast de boekenkramen van Wintertuin en Dekker v.d.

Vegt, droegen studenten van Creative Writing ArtEZ voor. Dit werd gecoördineerd door de organisatie van literaire zine *Laarpoerlaar*, bestaande uit Doris Blok, Lisia Leurdijk, Mette Hoekstra en Mei-Yun Boswinkel. Ook hing er in de hal een grote kaart van Nijmegen en een iets kleinere van Nederland, waarop bezoekers met gekleurde punaises de locaties van hun mooiste, meest bitterzoete, en meest Nijmeegse herinnering konden vastprikken. Dit interactieve deep mapping-onderzoek creëerde een netwerk aan betekenis door het in kaart brengen van de geïnspireerde verhalen van bezoekers van het festival. In de kleinere hal stonden twee transmediale kunstinstallaties, ontwikkeld vanuit CELA aan de hand van een kort verhaal, die eerder in Tsjechië en Spanje te zien waren: *Once Upon A Time* van Anna Giorgia en *The Dialogue* van Marija Pavlovic.

Wij kijken terug op een zeer geslaagd Wintertuinfestival 2023. Aan elke editie van het Wintertuinfestival is een publieksonderzoek gekoppeld. De kwaliteit van onze programmering werd de afgelopen twee jaar gemiddeld met een 8+ beoordeeld. De nieuwe opzet van het festival, waarin we in de middag al beginnen, valt bij 85% van de bezoekers in de smaak. We hebben een goede binding met ons publiek, maar halen ook telkens weer nieuwe mensen binnen: in 2022 had 40% ons festival nooit eerder bezocht, in 2023 was dit 50%.

NIEUWE TYPES

Industriedag in het teken van nieuwe schrijvers, nieuwe vormen, nieuwe verhalen
Programma's: 20

Op vrijdag 10 november vond Nieuwe Types, de industriedag voor makers en professionals, plaats in Theater a/d Rijn in Arnhem. Deze dag is bedoeld voor literair makers in de breedste zin van het woord, en voor literair professionals (programmamakers, redacteurs, uitgevers of mensen anderszins werkzaam in het veld).

Deze editie van Nieuwe Types had als thema kwetsbaarheid in het makerschap en de rol van het collectief. Overdag volgden makers twee workshops in dit thema: een workshop 'community building' van kunstenaar en activist Suus te Braak en een workshop 'werken in collectief' van schrijver Astrid Haerens. Daarnaast schoven de deelnemers aan bij speeddates met experts uit het literaire veld: redacteurs en uitgevers, collega-schrijvers, theatermakers en meer. Vanaf 16.00 uur begon het programma voor literair professionals en bespraken we de laatste ontwikkelingen in het veld tijdens het panelgesprek *Conversations: What is the future of authorship?*, gecureerd door Nisrine Mbaraki. In twee gesprekken werd respectievelijk met Charlotte van Rooden, Vamba Sherif en Canan Marasligil, en Gustaaf Peek, Sayonara Stutgard en Paula Erizanu gesproken over meertaligheid en de sociale en maatschappelijke functie en verantwoordelijkheid van li-

Steff Geelen presenteert hun chapbook *De Splitsingen* op Nieuwe Types | Foto: Christiaan Schulte

teratuur. Na het avondeten ging het performatieve deel van start waarin nieuwe schrijvers, nieuwe verhalen en nieuwe vertelvormen centraal stonden: voormalig Wintertuinmaker Hannah Chris Lomans droeg voor uit hun debuutbundel *een lichaam dragen* en afzwaaiend Wintertuinmaker Laurens van de Linde gaf een muzikale performance naar aanleiding van zijn tekst voor Winterpost, de Afstudeerprijs voor het beste afstudeerwerk van Nederlandstalige schrijfopleidingen werd uitgereikt aan Stef Hulskamp en schrijvers begeleid bij Wintertuin Steff Geelen en Uschi Cop presenteerden hun chapbooks: *De splitsingen* en *Zwaktebod*.

Aan elke editie van Nieuwe Types koppelen we een publieksenquête. Hiermee kijken we naar de verwachtingen waarmee deelnemers naar de dag toe gingen, en in hoeverre die zijn waargemaakt. In 2023 werd Nieuwe Types positief beoordeeld: deelnemers legden waardevolle nieuwe connecties en deden veel nieuwe kennis op.

“Vol programma maar echt enorm genoten van de performances.
Was enorm onder de indruk.”

“Het was een fijne dag en een plek om veel mensen te ontmoeten
en gemotiveerd te worden om verder te schrijven.”

25

- reacties deelnemers Nieuwe Types

VERGEZICHTENFESTIVAL

Festival voor verhalen uit alle hoeken van de wereld

Programma's: 25

Op zaterdag 17 juni organiseerden we het Vergezichtenfestival, een festival vol verhalen voor jong en oud, op het terrein van het azc in Nijmegen-Oost. Op deze tweede editie van het festival presenteerden (wijk-)bewoners verhalen uit de wijk en uit het azc. Als professionele festivalorganisatie creëerde Wintertuin een open ruimte op het azc en in de wijk waarin tijd, middelen, ontmoetingsgelegenheden en professionele makers een half jaar lang beschikbaar werden gesteld om verhalen mee op te halen, mee vorm te geven en op het festivalpodium te brengen. We trokken geen kant-en-klaarfestivalformat over het azc en de wijk heen, maar maakten programma's met input van en in samenspraak met azc- en wijkbewoners en de makers.

Op 17 juni konden (wijk)bewoners en publiek onder andere de bundelpresentatie van de Schrijfwerkplaats Nijmegen 2023 bijwonen. Voor het programma Ver-Talen tekenden Amal Karam, Siham Amghar, David Estrada, Ahmed Radwan, Esra Erik en Tuba Agkas de verhalen op achter gerechten en portretten van (wijk)bewoners; je hoorde de verhalen van onder andere Anushka, Joop, Portia, Chaimea en Mohammed tijdens het gezamenlijke eten en tijdens een rondleiding door de wijk. Ook was er muziek van azc-huisband Orchestre Partout, dj-collectief Yallah! Yallah! en konden zowel volwassenen als kinderen verschillende vertel- en schilderworkshops volgen.

NIJMEEGSE GEDICHTENNACHT (coproductie)

Jaarlijkse viering aan de vooravond van de landelijke Poëzieweek

Uitvoeringen: 1

De Nijmeegse Gedichtennacht, een samenwerking tussen Wintertuin, literair tijdschrift *Op Ruwe Planken* en Studievereniging voor Neerlandici (SVN), is een jaarlijks terugkerend evenement aan de vooravond van de landelijke Poëzieweek. Ieder jaar maken we een gezamenlijk programma met dichters, woordkunstenaars en muzikanten om de dichtkunst te vieren.

26

Op vrijdagavond 27 januari organiseerden we de Gedichtennacht op onze thuisbasis, het Festivalhuis. Het thema van de Poëzieweek was 'vriendschap', wat wij hebben aangevuld met: 'Vriendschap is een illusie'.

Voor de gelegenheid werden woordgoochelaars Mustafa Stitou, Maud Vanhauwaert, Randa Awad, Puck Füsers en Francesca Birlogeanu uitgenodigd. We sloten de avond feestelijk af met Fred Goverde en zijn band en de plaatjes van dj-duo BF4EVAH<3.

In aanloop naar de Gedichtennacht las je werk van alle optredende makers op Notulen van het Onzichtbare.

PRODUCTIES & UITVOERINGEN

NIEUWE GRONDEN

Filmmakers en dichters maken samen cinepoems

Uitvoeringen: 4 nieuwe cinepoems, 5 vertoningen

Nieuwe gronden is een productie van Wintertuin op het snijvlak van literatuur en film, vernoemd naar de gelijknamige geëngageerde film van Nijmeegs filmmaker Joris Ivens. Vier schrijvers maakten samen met vier filmmakers vier korte literaire films of *cinepoems*. Op deze manier blazen deze acht jonge en getalenteerde kunstenaars een oude kunstvorm nieuw leven in, een kunstvorm die onlosmakelijk verbonden is met Nijmegen, en die de kracht heeft twee disciplines te vermengen tot een vollediger en urgenter verhaal. De cinepoems zijn in première gegaan op het Wintertuinfestival in april 2023. Vervolgens zijn ze vertoond op het Vergezichtenfestival, Dichterbij, het Nederlands Poëziefilm Festival en ZEBRA Poetry Film Festival in Berlijn.

DICTIELAND

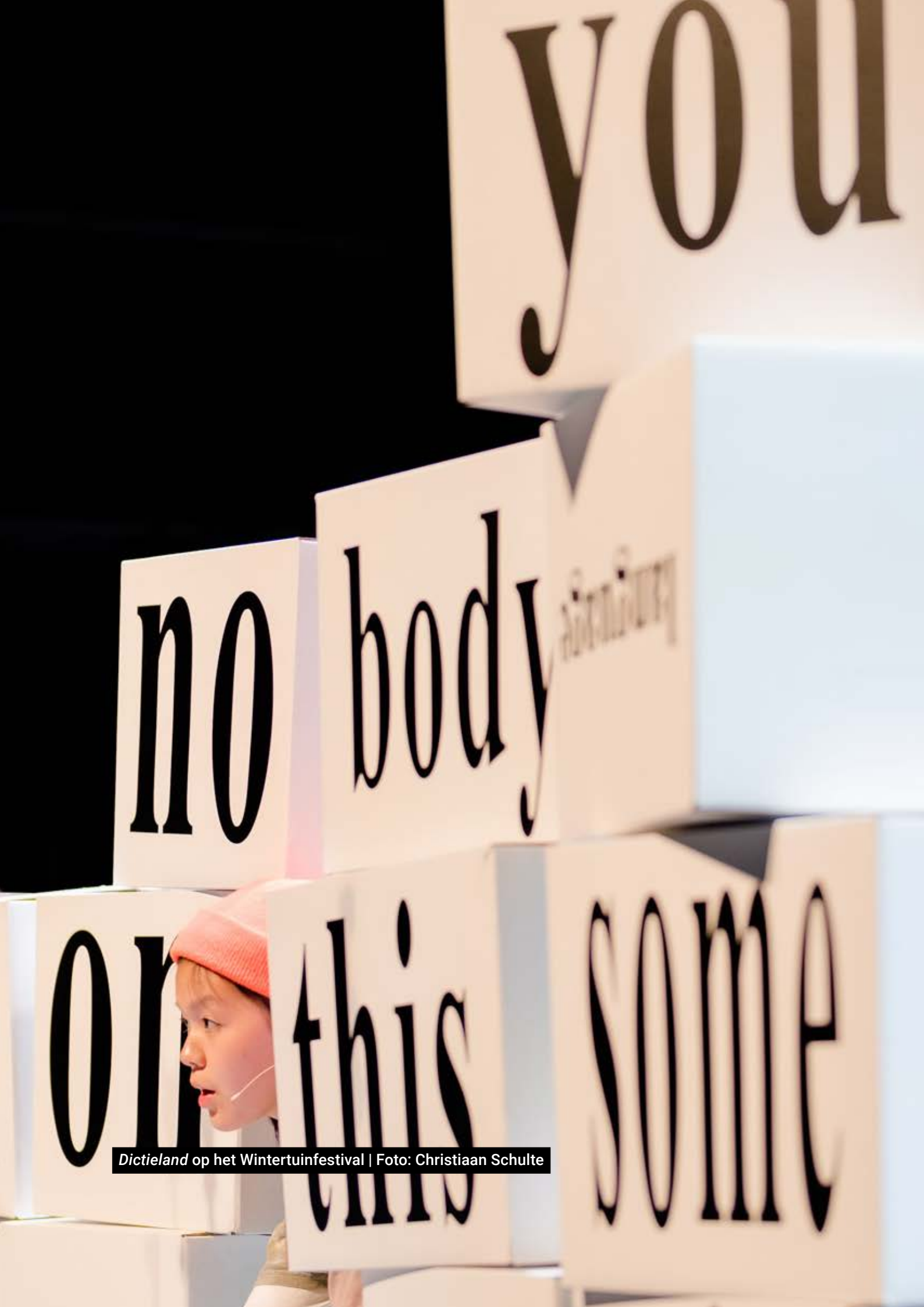
Interdisciplinaire meertalige performance

Uitvoeringen: 2

Dictieland is een muzikale, meertalige literaire voorstelling waarin de vloeibaarheid en vergankelijkheid van taal centraal staat: wat betekent taal, als middel en als doel, als poortwachter en als ontsluiting, en, overstijgend, van wie is taal? Middels een meerdaagse residentie met makers uit allerlei kunstdisciplines en met allerlei culturele achtergronden, worden gesprekken over taligheid, eigenaarschap, betekenis en meer omgesmeed tot een artistieke performance op het snijvlak van poëzie, spoken word, dans en performance.

De succesvolle pilot van Dictieland ging in 2022 in première op Nieuwe Types. In 2023 maakten makers Preston Losack, Ashley Ho en Daniëlle Zawadi via een intensieve vierdaagse residentie bij Theater a/d Rijn in Arnhem een performance van 20 minuten, die in première ging op het Wintertuinfestival in Doornroosje.

Ook ging dit jaar de derde editie van Dictieland van start in coproductie met Explore the North. Spokenwordartiest Preston Losack, Wintertuinmaker Merlijn Huntjens en interdisciplinair video- en performancekunstenaar Heleen van Maldegem gingen bij de Westerkerk in Leeuwarden voor vijf dagen in residentie, en creëren een nieuwe Dictieland-performance van 45 minuten. Deze ging in november 2023 in première op festival Explore the North.

Dictieland op het Wintertuinfestival | Foto: Christiaan Schulte

SPATIAL PUBLISHING

Publiceren in de openbare ruimte

Uitvoeringen: 3

Bij Spatial Publishing, waar meerdere programma's en evenementen onder vallen, staat het onderzoek naar het (stads)landschap als publieke (publicatie)ruimte en diens invloed op ons als mensen en makers centraal. We willen onderzoeken welke rol kunst en literatuur in de openbare ruimte speelt en hoe we met kunst en literatuur op die openbare ruimte kunnen reageren. Van wie is die ruimte, hoe betreed ik hem en welke ruimte nemen we in? Ook geven we met Spatial Publishing het concept van 'diepmapping' (het creëren van een artistieke, alternatieve kaart van een locatie) een plek. Daarnaast fungeert Spatial Publishing als paraplu voor een aantal van Wintertuins andere projecten, waaronder het in coronatijd ontwikkelde Posterverhaal.

In 2023 ontwikkelden we drie verschillende projecten binnen de programmalijs van spatial publishing. In navolging van de posteroutes van *Biografie van een Vlieg* (Jaap Robben, 2020) en de poëtische route *De Weg* (postume bloemlezing A.L. Snijders, 2021), vroegen we dit jaar niet één, maar drie schrijvers, om een verhaal voor een posteroute door de stad te schrijven. In de maand voorafgaand aan het Wintertuinfestival was het posterverhaal *Dwaalspoor* over 16 abri-posters door heel Nijmegen al wandelend te lezen (in verschillende volgordes). Voor deze editie bogen oud-stadsdichter Wout Waanders, Wintertuinmaker Puck Füsers en theatermaker Salomé Mooij zich over de vraag hoe de mensen in en verhalen van de stad in taal konden worden gevangen. Voor elke posterplek, die zij uitvoerig observeerden, schreven ze een literaire observatie in dichtvorm, die in samenwerking met grafisch vormgever Mika Vink in beeld gevat werd.

Wat gebeurt er met (de betekenis van) een werk/podium wanneer iemand dit draagt, vult, leeghaalt, opvouwt, neerzet, oppakt en/of verplaatst? In oktober 2022 lanceerde Wintertuin als antwoord op deze vraag met veel succes de Wintertrui: een trui als 'podium' voor autonoom literair werk. In 2023 benaderden we schrijver Nicole Kaandorp en visueel maker Helena Hesselink voor het Wintertuinfestival met eenzelfde vraag, gekoppeld aan het festivalthema *Je bevond je hier*. Dit resulteerde in de Wintertote: een tas die is gemaakt om oud te worden. Op de tas staat dezelfde tekst twee keer, maar door invloed van licht en gebruik van de tas zullen door vervaging slechts bepaalde woorden van de tekst overblijven en zo een nieuw werk vormen. De tas werd met een korte performance op het festival gepresenteerd door Nicole en Helena en was vervolgens in de festival bookstore als limited edition verkrijgbaar.

In het najaar van 2023 vroegen we schrijver Laurens van de Linde en illustrator Annelies Bollaers voor een derde editie. Dit keer stond het woord in beweging centraal: wat

Wintertuin sessie van Merlijn Huntjens in het Festivalhuis met o.a. bierbrouwer Do Bongers
Foto: Elske Nissen

betekent het om woorden op te sturen en door de wereld te laten bewegen? Hoe groeit een literair werk op weg naar de brievenbus, en hoe laat je in de fysieke ruimte iets van jezelf achter? Laurens en Annelies maakten samen *Winterpost*: een reeks van drie Ansichtkaarten (en een bijbehorende sleeve) die, door verzending, een unieke relatie met de gebruiker en de wereld aangaan. Op Nieuwe Types gaf Laurens een muzikale performance als aftrap van *Winterpost*, waarna *Winterpost* in de bookstore aldaar en online verkrijgbaar was.

WINTERTUINSESSIES

Artistiek onderzoek

Uitvoeringen: 1

In 2023 zijn we begonnen met een nieuwe stijl Wintertuinsessie. Aan de hand van een zelfgekozen onderzoeksvraag stelt een maker van Wintertuin een talkshow samen die de thematiek in hun werk uitdiept. De sessies komen tot stand in nauwe samenwerking met de programmaredactie van Wintertuin en worden voorbereid met de hulp van ervaren programmamakers, interviewers en presentatoren. Na afloop wordt de conclusie, inclusief audio-opname van de avond, gepubliceerd in een onderzoeksdossier op ons online podium Notulen van het Onzichtbare.

In 2023 hebben we samen met Merlijn Huntjens een Wintertuinsessie gemaakt met de titel *De omweg als handleiding of: hoe gember weerstand biedt*. Bewapend met gember-raspen, rituelen en weckpotten onderzocht Merlijn het groeiproces van gember en hoe dit het creatieve proces van kunstenaars kan inspireren. Voor de sessie waren culinair activist en oprichter van Basic Theory Ferments Do Bongers, beeldend knipselkunstenaar en muzikant broeder Dieleman en schrijver Mariken Heitman te gast. Begeleid door muziek van componist Reggy van Bakel en omlijst met een speciaal door Huntjens gecureerde tentoonstelling vond de avond plaats in het Festivalhuis.

CLOSE READING CLUB

In klein gezelschap samen lezen

Uitvoeringen: 1

Tijdens de Close Reading Club duikt een enthousiaste groep lezers onder leiding van een schrijver, wetenschapper of dichter in een tekst om deze samen uit te pluizen en te doorgronden. Deelnemers schrijven zich van tevoren in en krijgen de tekst toegestuurd door de leesclubbegeleider; een korte voorbereiding van tien minuten wordt gevraagd om goed deel te kunnen nemen aan het gesprek.

Voor het Wintertuinfestival 2023 organiseerden we een Close Reading Club rondom een speciaal voor de gelegenheid geschreven gedicht van Asha Karami. Voor de deelnemers scheidte leesclubbegeleider Jordi Lammers (schrijver en dichter) een kader waarin poëzie gelezen kan worden. Hierin was ruimte voor gesprek en eigen interpretatie. Op die manier konden de deelnemers van de leesclub inzicht in het gedicht van Karami krijgen als voorbereiding op het programma Poetracks op de festivalavond, waarin de bands Oh Whale en Key May met haar gedicht aan de slag gingen.

TUSSEN HUMMUS EN VLAAI (coproductie)

Culinaire performance

Uitvoeringen: 2

Samen met schrijver en kunstenaar Hanan Faour ontwikkelden we in 2023 het programma 'Tussen hummus en vlaai'. Hanan heeft een Limburgse en Libanese achtergrond en wil aan de hand van eten de verschillen en overeenkomsten van die culturen en de functie van eten duiden: waarom kan eten, of eten koken, een gevoel van thuiskomen bij of vervreemd raken van je culturele achtergrond bezorgen? Aan welke voorwaarden moet een vlaai voldoen om een vlaai te kunnen zijn, en welke rol speelt de vlaai in Limburgse families? Welke hummusrecepten worden binnen een familie doorgegeven? En wat zegt het eten, de bereidingswijze en de algehele relatie tot het eten, over de mens?

Op het festival maakte Hanan samen met het festivalpubliek gepersonaliseerde hummus binnen ons backstageprogramma. Op festival Nieuwe Types in Theater a/d Rijn konden deelnemers proeven van en hun mening geven over vier 'prototypen' die zochten naar de overlap en vermenging van hummus en vlaai. Het eindresultaat van Tussen hummus en vlaai wordt gepresenteerd op het Wintertuinfestival 2024.

TALKPOEDER (coproductie BRUT)

Performance met samenwerkingen tussen muziek en literatuur

Uitvoeringen: 3

Bij Talkpoeder onderzoeken we vormen van cross-over tussen muziek en literatuur. Een muzikant en een schrijver maken samen in korte tijd een nieuw stuk. De schrijvers dragen voor uit eigen werk, de muzikanten reageren er muzikaal op. Op die manier versterken beide praktijken elkaar en leren de makers hun werk met een nieuwe blik te benaderen.

In 2023 vonden er op het Wintertuinfestival en het Deventerse festival Met Andere Woorden uitvoeringen plaats van Talkpoeder. Muzikanten Rinus Aarts en Miriam Moczko maakten samen met Ellen Deckwitz en Maxine Palit de Jongh voor het Wintertuinfestival twee muziekstukken. Voor Met Andere Woorden maakte Moni Zwitserloot samen met Rogier Spaan een stuk.

POETRACKS

Muzikale bewerkingen van poëzie

Uitvoeringen: 1

Muzikanten die een gedicht van een schrijver verklanken, dat is de gouden formule van Poetracks. Dit jaar gingen art-rockband Oh Whale en singer songwriter Key May ieder op hun eigen manier aan de slag met een speciaal voor de gelegenheid geschreven tekst van dichter Asha Karami. Op het Wintertuinfestival droeg Karami haar gedicht voor en traden de twee artiesten op met hun uiteenlopende bewerkingen. Op Notulen van het Onzichtbare publiceerden we de studioversies van de bands, die ze opnamen met Jelle Crooijmans, en het gedicht.

CAMPUSDICHTERVERKIEZING (coproductie)

Uitvoering: 1

In samenwerking met literair tijdschrift *Op Ruwe Planken* en studentenorganisatie Cultuur op de Campus van de Radboud Universiteit organiseerde Wintertuin ook in 2023 de campusdichterverkiezing. Studenten met poëtische ambities die een opleiding volgen aan de Radboud Universiteit of de HAN, kunnen hieraan meedoen. Gedurende het collegejaar wordt de campusdichter gevraagd om gedichten te schrijven bij speciale gelegenheden, officiële momenten en op periodieke basis over de campus.

Tijdens de feestelijke uitreiking in de tuin van Hortus Nijmegen droegen de drie genomineerde kandidaten voor uit eigen werk en werd uiteindelijk Thijs Kersten verkozen tot literair gezicht van de campus in 2023-2024. Kees Draaisma zorgde voor een muzikale omlijsting van de avond.

DE AFSTUDEERPRIJS

Jaarlijkse prijs voor het beste afstudeerwerk aan een schrijfopleiding

Uitvoeringen: 1

Voor de negende keer op rij reikte Wintertuin dit jaar de Afstudeerprijs uit aan de student met het beste afstudeerproject aan een schrijfopleiding in Nederland en Vlaanderen. Studenten van de opleidingen Schrijven (RITCS), Woordkunst (AP), Beeld en Taal (Rietveld), Writing for Performance (HKU) en Creative Writing (ArtEZ) konden hun afstudeerwerk inzenden. Dit jaar bestond de jury uit Mathieu Charles (theatermaker), Michel Krielaars, (redacteur boeken bij NRC), Frances Welling (redacteur De Internetgids) en Aline Lapeire (programmamaker deBuren) die de ingestuurde werken hebben beoordeeld op basis van literaire kwaliteit, origineel uitgewerkte thematiek en innovatie. Stef Hulskamp

won de prijs met zijn werk *Big Time in the Sun*: een mix van proza en beeld over de onmogelijkheid van een happy end. Opvallend is dat dit de eerste keer is dat de prijs, die uitgereikt wordt aan Nederlandstalige schrijfopleidingen, gaat naar een Engelstalig werk. Stef ontving een geldbedrag van €500,- en de kans om op te treden op verschillende podia en festivals, waaronder het Wintertuinfestival.

RESIDENTIE EEUWFEEST RADBOUD UNIVERSITEIT

Artistieke residentie op de universiteitscampus

Aantal programma's: 2

In het kader van het honderdjarig bestaan van de Radboud Universiteit in oktober 2023, dat gevierd werd met een grootschalig driedaags festival, richtte Wintertuin een residentie in op de campus. We nodigden twee kunstenaars uit, Lotte de Schouwer en Lin An Phoa, om twee weken lang te resideren op de universiteit en zich onder te dompelen in het leven op de campus: wat er speelt en wie en wat er leeft, wat voor plek het nu eigenlijk is en hoe je op deze plek mens kunt zijn. Het resulteerde in 'Een plek waar je mag blijven', een galerie van zeven geschreven en geïllustreerde billboards met verhalen van de campus, die tijdens het Eeuwfeest in oktober te bezoeken was.

Daarnaast verzorgden Lin An en Lotte een workshop creatief schrijven aan studenten van de Radboud Universiteit met, in navolging van de residentie, de focus op het zoeken en opschrijven van verborgen, onvertelde verhalen. Deze workshop resulteerde in een aantal teksten en illustraties die we samen met de deelnemende studenten hebben gebundeld en gepubliceerd in een zine: *Als je goed kijkt*.

NIJMEEGSE KUNSTNACHT | Wintertuin x POST (coproductie)

Literair programma op de Nijmeegse Kunstnacht

Uitvoeringen: 1 (drie rondes)

Voor de Kunstnacht ging Wintertuin dit jaar een samenwerking aan met de Nijmeegse kunstorganisatie POST (voorheen Expoplü) naar aanleiding van hun expositie *Outside the Text*. In deze tentoonstelling stond de vraag centraal hoe taal onze realiteit vormgeeft. Voorafgaand aan de Kunstnacht koppelden we vier makers van onze schrijfwerkplaats Literatuurnest aan werk uit de expositie: Maartje Franken, Maaïke Rijntjes, Nina van Lier en Sahra Mohamed.

Op de Kunstnacht reageerden zij in drie verschillende rondes door middel van een voordracht op werk uit de tentoonstelling. Daarnaast gaf Natalia Papaeva, als een van de deelnemende kunstenaars van *Outside the Text*, een performance in een mix van Buryat (een taal uit Mongolië) en Nederlands.

WINTERTUIN X DICHTERBIJ

Curatorschap poëziefestival Deventer

Uitvoeringen: 12

Op 24 juni vond het Deventer poëziefestival DichterBij plaats in theater MIMIK. Wintertuin werkte samen met de organisatie van DichterBij voor het programma van het festival. Samen cureerden we het buitenpodium, waar vanaf het middaguur doorlopend poëzievoordrachten waren op en rondom het terras (op de historische stadsmuren bijvoorbeeld) van onder meer Dean Bowen, Maaïke Rijntjes, Merlijn Huntjens, Steff Geelen en Joost Oomen. Ook programmeerden we een van de drie zaalprogramma's van het festival: de theatervoorstelling *Ik zeg kraai* van dichters Yentl van Stokkum en Daan Doesborgh en muzikant Guy Corneille, en de cinepoems die uit het project Nieuwe Gronden voortkwamen, omlijst met voordrachten van Jorina van der Laan en Moni Zwitserloot.

IMPACT

ROBOTSTORIES

Onderzoek naar verhaalpakketten voor sociale robots in de zorg

Uitvoeringen: 9 gesprekkreeksen, 2 demo's, 1 kickoff en 4 schrijfmeetings

Wintertuin, HKU, de Vrije Universiteit en ArtEZ werken onder de titel 'Robotstories' samen aan verhaalpakketten voor sociale robots. Robots die worden ingezet om stress te verminderen bij de behandeling voor zieke kinderen of bij mensen met dementie. De robots vertellen interactieve verhalen, waardoor er een dialoog ontstaat tussen mens en robot, een interactie die naast afleiding ook zorgt voor de ruimte om ervaringen te delen. Dit onderzoeksproject is medegefinancierd door Regieorgaan SIA, onderdeel van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

In 2023 zijn binnen Robotstories robotwetenschappers en schrijvers gestart met het project 'Speculatieve scenario's'. Vanuit de vraag 'Is het in de zorg voor mensen met dementie waardevol om met een robot te praten?' zijn we op zoek gegaan naar hoe een robot op een mooie manier kan reageren op een cliënt met dementie. En wie kunnen daar nu beter over nadenken dan de cliënten en zorgmedewerkers zelf? Om deze toekomst te verkennen heeft Wintertuin schrijvers gevraagd om samen met cliënten en zorgprofessionals verhalen te verzinnen over hoe robots in de toekomst met zorgprofessionals en cliënten kunnen samenwerken.

De door de HKU gepubliceerde bundel *Denk je dat de robot eenzaam is 's nachts?* is een van de resultaten van dit project: een bundeling van teksten samengesteld door cliënten, zorgmedewerkers, robotonderzoekers en schrijvers, rondom de vraag: hoe ziet de zorg voor mensen met dementie er in de toekomst uit als sociale robots hierbij een serieuze rol krijgen? Met verbeelding maken de schrijvers in deze bundel voorstelbaar en inzichtelijk wat dit zou betekenen voor de mensen met dementie, voor de betrokken zorgmedewerkers, voor de naaste omgeving en voor techneuten. Tegelijkertijd laten de teksten zien welke impact sociale robots kunnen hebben op de organisatie van de zorg. Maar in de eerste plaats gaat de bundel over betekenisvolle interactie en kwaliteit van (samen)leven.

HET VERHALENHUIS

Talentontwikkeling voor tachtigplussers

Editie: 1

Professionele jonge schrijvers begeleiden oudere mensen bij het oproepen en optekenen van hun eigen verhalen. Dat is het idee achter Het Verhalenhuis, een project van Vitalis WoonZorg Groep en Wintertuin. In een reeks van twintig bijeenkomsten zetten senioren zelf hun herinneringen op papier, begeleid door schrijvers. Het resultaat van deze bijeenkomsten wordt gepresenteerd op podia en als Verhalenhuisbundel.

In 2023 streek het Verhalenhuis neer in Zorggroep Solis in Deventer. Vijf (buurt)-bewoners kwamen tweewekelijks samen in zorggroep Solis, locatie Groote en Voorster. In tien bijeenkomsten tekenden Annie Winter, Christien Slinkman-Saris, Diet Kroeze, Lidy Hogeling en Marjan Bauling hun verhalen op. Onder begeleiding van schrijver Jordi Lammers en met hulp van vijf vrijwilligers schreven en herschreven ze hun teksten. De beste zijn samengebracht in een bundel. Verhalen over vakantie, familie, oudjaar en de liefde.

SCHRIJFWERKPLAATS

Creatief schrijven voor volwassenen die Nederlands leren

Editie: 3

In onze Schrijfwerkplaats begeleiden we professionele schrijvers met een vluchtverleden of een migratieachtergrond bij het oproepen en optekenen van hun verhalen. De deelnemers, allen volwassen NT2-leerlingen, werken toe naar een publicatie en presenteren het resultaat op festivalpodia en in podcasts. We richten ons met dit project op mensen met een serieuze interesse voor het makerschap. In de Schrijfwerkplaats ligt de nadruk op de artistieke ontwikkeling en de aansluiting van de deelnemers op Wintertuins netwerk van literatuurorganisaties, festivalpodia en jonge makers. Het creatief schrijfproces is een aanvulling op de taallessen die de deelnemers volgen bij NT2-scholen waarmee we samenwerken, en focust op de artistieke expressie in het Nederlands.

De deelnemers schrijven en herschrijven hun verhalen, gedichten en columns onder begeleiding van een professioneel schrijver. Ze bezoeken de Schrijfwerkplaats omdat ze naar eigen zeggen hun gevoelens willen leren uiten in het Nederlands, omdat ze begrip willen creëren voor culturele verschillen in samenlevingen, of verhalen die in het land van herkomst vrijwel altijd mondeling worden overgedragen, vast willen leggen op schrift. De Schrijfwerkplaats biedt deze aspirant-schrijvers toegang tot het publieke debat en tot een netwerk in de culturele sector door hun verhalen te delen via podia en (digitale) publicaties.

Boekpresentatie Schrijfwerkplaats Maastricht | Foto: Johan Strijckers

In 2023 hadden we drie edities van de Schrijfwerkplaats, in Nijmegen, Maastricht en Venlo. Uit de verhalen van Abulikemu, Ahmed Radwan, Birhane Weldeslasse, Mouhammed Zarra, Muhammad Ziad Haffar en Vartan M. verscheen de bundel *Het water gaat*. Moni Zwitserloot was de begeleider van deze Nijmeegse editie samen met de NT2-docent Marijke Steegstra. Ze heetten welkom aan acht nieuwe schrijvers uit Oost-Turkestan, Egypte, Ethiopië en Syrië die acht weken lang in april en mei naar de Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid kwamen om gedichten en verhalen te schrijven. Op 17 juni, tijdens het Vergezichtenfestival, presenteren de deelnemers *Het water gaat* aan het grote publiek. Het boek werd op 14 september ook gepresenteerd aan deelnemers van het TaalCafé van de bibliotheek.

Woorden stromen over mij is het resultaat van de Schrijfwerkplaats Maastricht en de Schrijfwerkplaats Venlo, waar in totaal veertien mensen aan deelnamen. Ahmed Jundi, Ekaterina Selezneva, Emine Ünal, Milena Dahl, Monif Mutahar Al Darwish, Nurhidayatuloh, Raeesah Nawaz, Yeser Shehada, Alexandra Shishkova, Erich Schitter, Faeza Mato, Feras El Sheakh, Luzia Eder en Luzina Mato schreven en herschreven hun verhalen, gedichten en columns onder begeleiding van Amber-Helena Reisig en Lana Nasser. *Woorden stromen over mij* werd op 17 december in Maastricht gepresenteerd. Op 18 december vond de presentatie van het boek in Venlo plaats.

MET OPEN OGEN LUISTEREN (coproductie)

Een podiumprogramma over verhelderende verwarring

Uitvoeringen: 3

Zes mensen die een psychische ontregeling kennen of hebben gekend, recent of lang geleden, bij zichzelf of bij een naaste, maakten in samenwerking met schrijver en radio-maker Corinne Heyrman een luistervertelling, in coproductie met Wintertuin. Zes audioverhalen van 15 minuten waarin verwarring en verheldering door elkaar lopen, waarin het – los van de diagnoses of termen – over mensen gaat, mensen die meer kanten hebben dan hun aandoening. *Met open ogen luisteren* gaat uit van een gelijkwaardige samenwerking waarbij de geïnterviewden zeggenschap hebben over zowel het proces als de resultaten.

Een selectie van deze audioportretten werd op podia en symposia als luistersessie opgezet. Tijdens de presentatie zijn de geportretteerden op een theatrale manier aanwezig. Het portret wordt steeds afgesloten met een lied of gedicht over de persoon in kwestie, waarna een nagesprek plaatsvindt. Onderwerpen als TBS, angststoornissen, psychoses en bipolariteit komen aan bod. In de nagesprekken, geleid door Corinne, zijn (ervarings) deskundigen aan het woord. *Met open ogen luisteren* stond in 2023 op het Wintertuinfestival, de Dag van de Forensische Zorg en op een themadag van de GGzE.

Met open ogen luisteren in de loading dock van Doornroosje | Foto: Rosa van Ederen

EDUCATIE & WERKPLAATS

ZO DUS (coproductie)

Een monoloog en een zine over taal en communicatie

Uitvoeringen: 25

Welke werelden kan taal oproepen, hoe ontstaan nieuwe verhalen en wat is de relatie tussen taal en identiteit? Deze en andere spannende vragen komen aan bod in de voorstelling *ZO DUS*, een monoloog over taal en communicatie, bedoeld voor leerlingen van 4 en 5 vwo. De voorstelling is ontstaan vanuit een samenwerking tussen de opleiding Nederlandse Taal en Cultuur van de Radboud Universiteit Nijmegen, Het Zuidelijk Toneel en Wintertuin.

In een half uur neemt voormalige Wintertuinmaker Koen Frijns leerlingen mee in een duizelingwekkende muzikale taaltrip: met Brabantse straattaal en absurdistische anekdotes laat Koen via een liefdesverhaal de veelzijdigheid van het woord zien. Het doel is om leerlingen in aanraking te laten komen met de rijkdom van taal, óók buiten de kaft van het boek: in spoken word, in appjes, in podcasts en in de nieuwe songtekst van je favoriete artiest.

ZO DUS werd in het najaar van 2023 gespeeld op middelbare scholen in Gelderland, Limburg en Noord-Brabant voor 995 vwo-leerlingen. De voorstelling werd aangevuld met een nagesprek en een speciaal voor de voorstelling gemaakte zine met opdrachten voor de scholieren.

LEZEN MET DE STERREN (coproductie)

Leesclub-deluxe

Uitvoeringen: 1

Hoe krijg je de jeugd van nu nog aan het lezen? Lezen met de Sterren is een leesbevorderingsproject van Wintertuin in samenwerking met Bibliotheek Gelderland Zuid dat over de jaren heen al ruim 3.000 scholieren in Gelderland en Overijssel met hun neus in de boeken heeft gekregen. Middelbare schoolleerlingen uit regio Gelderland lezen gezamenlijk een actueel en toonaangevend boek, volgen een leesworkshop en gaan vervolgens met de auteur van het boek in gesprek.

Dit jaar lazen ruim 250 bovenbouwleerlingen uit regio Nijmegen gezamenlijk het boek *Noem geen namen* van Astrid Sy en gingen ze op de dag zelf in leesgroepjes en, onder leiding van interviewer Jelko Arts, met Astrid Sy in gesprek over het boek.

Koen Frijns speelt *ZO DUS* op het Keizer Karelcollege in Nijmegen | Foto: Jos Lenkens

LITERATUURNEST

Maandelijkse schrijfwerkplaats

Editie: 4

Schrijvers, dichters en verhalenvertellers werken doorgaans alleen, zonder eigen kantoor. Literatuurnest biedt schrijvers de mogelijkheid om hun teksten voor te leggen aan collega's en ervaringen en kennis uit te wisselen. Gezellig, laagdrempelig en zonder pretenties. Elke editie van Literatuurnest leggen twee à drie schrijvers een tekst aan de groep voor waarover zij een vraag hebben. Door samen over teksten en schrijfproblemen te praten, is Literatuurnest zowel voor de voordragende schrijvers als de andere deelnemers leerzaam.

In 2023 zijn we van drie naar vier werkgroepen gegaan: naast onze edities in Nijmegen, Utrecht en online is er in maart een editie in Arnhem bij gekomen. Deze groep wordt begeleid door schrijvers Myrthe Oomen en Wietse Leenders en komt maandelijks samen in boekhandel Hijman Ongerijmd. Daarnaast hebben we onze online editie toegespitst op (oud-)deelnemers van de Schrijfwerkplaats. Deze editie wordt geleid door Merlijn Huntjens en Steff Geelen. De begeleiding van de andere twee edities werd verzorgd door Hannah Chris Lomans en Sam Theunissen (Nijmegen) en Rosa de Rijk en Nicole Kaandorp (Utrecht).

CURSUS LITERAIR SCHRIJVEN RADBOD UNIVERSITEIT

Schrijflessen voor Radboudstudenten

Uitvoeringen: 5 blokken van 7-8 lessen

In de cursus Literair schrijven, die Wintertuin speciaal ontwikkelde voor het creatief cursusaanbod van de Radboud Universiteit, maken studenten van allerlei studierichtingen kennis met het schrijven van proza en poëzie. In een reeks van zeven à acht lessen bouwen zij een brede basis op over schrijftechnieken en literaire genres, en wisselen ze teksten en feedback met elkaar uit. Zo leren ze op laagdrempelige wijze hoe ze een sterk gedicht kunnen schrijven, of hoe je spanning opbouwt in een kortverhaal.

In 2023 leidde Wintertuinmaker Moni Zwitserloot binnen de cursus twee reeksen over queer poetry, verzorgde Jordi Lammers twee keer een reeks over het schrijven van kort proza en doceerde Puck Füsers een reeks over poëzie.

WORKSHOPS ONDERWIJS

Creative writing workshops voor onderwijsinstellingen

Uitvoeringen: 4

Door het jaar heen verzorgen verschillende (voormalig) Wintertuinmakers creative writing workshops op onderwijsinstellingen. Zo werden zij via Wintertuin geboekt voor workshops door landelijke workshopaanbieder Kleinkunstig. In juni begeleiden onze makers Moni Zwitserloot, Jordi Lammers en Merlijn Huntjens workshops stiftedichten voor leerlingen van het Willem II College in Tilburg. Daarnaast verzorgde Moni in september nog een workshop stiftedichten voor eerstejaars studenten Romaanse Talen en Culturen aan de Radboud Universiteit.

Lezen met de sterren in Bibliotheek de Mariënborg | Foto: Merle Findhammer

Wintertuin
heeft
een verhaal

Open dag in het Festivalhuis | Foto: Lisanne Boomkamp

TALENTONTWIKKELING

Wintertuin biedt ontwikkeltrajecten aan startende literaire makers om hun artistieke maakpraktijk te ontwikkelen. De trajecten, die gemiddeld drie tot vier jaar duren, bestaan uit begeleiding bij de totstandkoming van nieuw werk, ruimte voor experiment rond het makerschap en de ontwikkeling van een eigen stem en positie in het literaire veld. Ieder jaar vindt er een evaluatie plaats van de richting en voortgang van het traject. De trajecten omvatten een onderzoeksfase, een chapbookfase en een professionaliseringsfase. Naast begeleiding bieden we makers gespecialiseerde workshops, makersmeetings, opdrachten, netwerkmogelijkheden en interdisciplinaire samenwerking binnen netwerkorganisatie De Nieuwe Oost. In 2023 begeleidde Wintertuin 17 makers.

MAKERSMEETINGS

Verdieping en professionalisering voor schrijvers

Uitvoeringen: 6

Wintertuin biedt individuele ontwikkeltrajecten aan voor beginnende literaire makers. Om uitwisseling tussen deze makers aan te wakkeren en inhoudelijke verdieping en professionalisering van hun maakpraktijk aan te moedigen organiseren we jaarlijks makersmeetings. Tijdens deze meetings zijn steeds twee makers aan zet om een programma te cureren dat aansluit op hun behoeftes als makers en zaken die op dat moment spelen in hun praktijk.

In 2023 verdiepten de makers zich in de volgende onderwerpen: met kunstenaar Harpo 't Hart van Ambassade van de Noordzee onderzochten ze hoe je als schrijver een stem kunt geven aan niet-menselijke entiteiten; met schrijver Marja Pruis bogen ze zich over de relatie tussen hun schrijverschap en activisme; met performancekunstenaar Lux Sauer bevroegen ze hoe te maken met het lichaam; Anouk Saleming gaf ze een workshop over Critical Response Theory en in november verdiepten ze zich met writer-in-residence Paula Erizanu en translator-in-residence Charlotte van Rooden in de maatschappelijke relevantie van hun werk en de samenwerking tussen vertaler en schrijver.

Daarnaast organiseerden we in het najaar in samenwerking met Dorine Schoon van Platform ACCT een zogenaamde Fix je AOV-sessie, waarin we de makers informatie aanboden over manieren om zich te verzekeren in het geval ze arbeidsongeschikt raken.

OPEN DAG

Informatiedag voor beginnend schrijftalent

Uitvoeringen: 1

Om onze inspanningen op het gebied van talentontwikkeling voor schrijvers zo goed mogelijk lokaal en regionaal in te bedden, organiseerden we op 21 januari een (goed bezochte) open dag. Makers en schrijvers uit onze verschillende schrijfwerkplaatsen konden elkaar hier ontmoeten en volgden gezamenlijk een programma. De dag werd gestart met een presentatie door Wintertuinmedewerkers over wat Wintertuin voor (beginnend) literaire makers kan betekenen. Vervolgens kon men workshops bijwonen van schrijver en programmamaker Nisrine Mbarki over je weg vinden in het literaire veld en van creative consultant Gisele Azad over het vinden en bereiken van je publiek.

WORKSHOPS VOOR MAKERS

Intensieve masterclasses voor schrijftalent

Uitvoeringen: 5

48

Tijdens onze intensieve workshops reiken we de deelnemende schrijvers instrumenten en kennis aan om hun beroepspraktijk als schrijver verder uit te bouwen. Deze workshops zijn afwisselend praktisch of creatief van aard en bieden jonge schrijvers een aanvulling op of verdieping binnen hun beroepspraktijk. Voor de workshops nodigen we makers uit die een connectie hebben met Wintertuin (bijvoorbeeld de makers uit ons ontwikkeltraject en deelnemers van Literatuurnest of onze Schrijfwerkplaats), maar we bieden ook ruimte aan schrijvers die (nog) niet aan ons verbonden zijn.

In 2023 vonden vijf workshops plaats. In januari pakten we de driedelige workshopreeks over podcasten die we in december 2022 begonnen weer op. Op 27 januari verzorgde Hanneke Hendrix een workshop over sounddesign, gevolgd door een workshop over fondsenwerving binnen de podcastwereld door Lotte van Gaalen op 17 februari.

In het najaar vond er opnieuw een reeks van drie workshops plaats, die zich richtte op de verbinding tussen schrijven en activisme. De reeks startte op 6 oktober met een workshop van Simone Atangana Bekono over het schrijven van maatschappelijk betrokken horrorverhalen. Op 20 oktober verzorgde Floor Rusman een workshop column schrijven. Zaire Krieger sloot de reeks op 3 november af met een workshop over het maken van spoken word.

Uitgelicht

Mijlpalen talent 2023

In 2023 leidden onze inspanningen op het gebied van talentontwikkeling tot de volgende successen:

- Uitbreiding van ons talentontwikkeltraject met drie nieuwe makers: Maaïke Rijntjes, Thom Wijenberg en Jasper Albinus.
- Publicatie van twee nieuwe chapbooks: *De splitsingen* van Steff Geelen en *Zwaktebod* van Uschi Cop. We presenteerden deze chapbooks in Arnhem, Amsterdam, Rotterdam, Leeuwarden en Brussel.
- Jordi Lammers tekende voor een debuutroman bij uitgeverij Cossee.
- Onze maker Moni Zwitserloot werd genomineerd voor de Gelderse Bokaal. Daarnaast won Merlijn Huntjens met zijn collectief PANDA de Inspiratieprijs van Cultuurfonds Limburg. Verder ontving Maxine Palit de Jongh de Young Artist Support Amsterdam Award in de categorie Theater. Haar theatermonoloog *Vecht* werd genomineerd voor de BNG Theaterprijs 2023 en positief besproken door o.a. *NRC Handelsblad* en *de Theaterkrant*.

Ook bleven we inmiddels uitgestroomde Wintertuinmakers volgen. Een greep uit hun successen in 2023:

- Het verschijnen van twee debuten: *De maan schijnt feller in de meta-verse* van Merel van Slobbe en *een lichaam dragen* van Hannah Chris Lomans.
- *Weerlicht*, de debuutroman van Jante Wortel stond op de shortlist van De Bronzen Uil.
- Van twee voormalig Wintertuinmakers verscheen een tweede boek: *Winterbloeiërs* van Yentl van Stokkum en *De verboden duinen* van Marjolein Visser. Van Joost Oomen verscheen een derde boek, de dichtbundel *Lievegedicht*. Daarnaast ging Joost in het najaar op theatertour met zijn solovoorstelling *Alle dichters hebben gouden helikopters*.

INTERNATIONAAL

CONNECTING EMERGING LITERARY ARTISTS (CELA)

Europees talentontwikkelpoject voor schrijvers, vertalers en literair professionals

Uitvoeringen: 5 festivaluitvoeringen, 4 internationale job shadows, 2

evenementen op de Frankfurter Buchmesse, 1 internationale teammeeting

(Scuola Holden, Turijn), 25 professionaliseringsworkshops door heel Europa

CELA (Connecting Emerging Literary Artists) is een internationaal samenwerkingsproject voor talentontwikkeling van startende vertalers, schrijvers en literair professionals in Europa. Van 2019-2023 liep de tweede editie van dit project, dat werd gefinancierd door het Creative Europe programma van de EU. CELA is een samenwerkingsverband tussen 11 literaire organisaties uit 10 Europese landen, die samen 30 schrijvers, 79 vertalers en 6 literair professionals ondersteunen. Het project is gericht op het vertalen van teksten, mentorschapsprogramma's, masterclasses en workshops voor deelnemers, presentaties op boekenbeurzen en performances op literaire festivals, om op deze manier toegang tot een internationale literaire infrastructuur te verschaffen voor jong literair talent.

In het laatste jaar van dit project ontmoetten de deelnemers elkaar tijdens nationale meetings, de tweede helft van onze festivaltour, workshops en online lezingen. Daarnaast kwamen alle teamleden samen om het project te evalueren en af te ronden. Tevens deed Wintertuin in 2023 opnieuw een aanvraag bij Creative Europe voor een derde editie van het samenwerkingsproject. Deze werd gehonoreerd: de derde editie van CELA ging in januari 2024 van start, met maar liefst 12 organisaties uit 11 landen.

CELA#3 in cijfers:

- Aantal landen: 11 (Nederland, België, Tsjechië, Italië, Servië, Polen, Slovenië, Spanje, Roemenië, Bulgarije, Oekraïne);
- Aantal deelnemers: 12 literaire organisaties, 30 schrijvers, 79 vertalers, 6 literair professionals, 30 CELA alumni, 89 coaches en mentoren, 35 partners;
- Aantal publicaties: >100 publicaties in alle deelnemende landen;
- Aantal teksten vertaald in 9 talen: 540 korte verhalen;
- Aantal activiteiten: 6 residenties, 1 vertaalmasterclass, 6 job shadowtrajecten, 10 literaire festivals, 1 introductieweek, 1 montageweek, >80 workshops (verspreid over 4 jaar).

Deelnemers CELA | Foto: Foto La Wagemann

CONVERSATIONS

Internationaal symposium over de toekomst van literatuur

Uitvoeringen: 1

Conversations is een reeks van internationale symposia waarin we de laatste ontwikkelingen in de literaire sector in kaart brengen en van context voorzien. Mensen uit de sector gaan met elkaar in gesprek over thema's die belangrijk zijn voor iedereen binnen de literaire wereld: van makers en podia tot beleidsmakers en uitgevers.

Conversations maakt deel uit van de publishing hub, een samenwerking van Wintertuin, de master Letterkunde aan de Radboud Universiteit en de faculteit voor Art & Design van ArtEZ hogeschool voor de kunsten Arnhem. Met de publishing hub initiëren we artistiek experiment en doen we onderzoek naar publicatievormen, transmedialiteit en de hybride positie van de literair professional.

In 2023 vond er een *Conversations* plaats tijdens de industriedag Nieuwe Types, op 10 november in Theater a/d Rijn. Deze editie werd gecureerd door schrijver en programmamaker Nisrine Mbarki. In twee panelgesprekken werd met Charlotte van Rooden, Vamba Sherif en Canan Marasligil en met Gustaaf Peek, Sayonara Stutgard en Paula Erizanu gesproken over meertaligheid en de sociale en maatschappelijke functie én verantwoordelijkheid van literatuur.

WINTERTUIN RESIDENCY

Internationale schrijfresidentie

Uitvoeringen: 1

Elk jaar biedt Wintertuin een internationaal opkomende schrijver een residentie in Nijmegen met als doel werk van deze maker te vertalen en de maker te verbinden aan Wintertuins netwerk van schrijvers, uitgevers en programmamakers.

In 2023 boden we een duoresidentie, aan de Moldavische schrijver en journaliste Paula Erizanu en aan vertaler uit het Roemeens en Duits Charlotte van Rooden. Zij waren van 1 tot 30 november onze gasten en verbleven in het Nijmeegse Besiendershuis. Een maand lang kregen de schrijver en de vertaler de kans om afstand te nemen van hun gebruikelijke dagelijkse werkzaamheden en samen hun teksten te bespreken en aan nieuw werk te beginnen. In april 2024 zal er een tekst van het duo verschijnen in de vorm van een zine, waarvoor ze hun verblijf in Nijmegen als inspiratiebron gebruikten.

Gedurende hun verblijf werden Paula en Charlotte daarnaast meermaals gevraagd voor optredens en uitwisseling. Op 10 november deden ze mee aan het panelgesprek *Conversations: What is the future of authorship?* tijdens Nieuwe Types. Op 17 november organiseerden we een workshopmiddag in het Besiendershuis voor Wintertuinmakers.

Op 23 november gaf het duo een masterclass aan studenten Creative Writing van ArtEZ over de samenwerking tussen schrijvers en vertalers, de positie van vertalers, het belang van schrijven in een kleine taalmarkt en het vertalen vanuit een kleine taal.

WINTERTUIN OP CURAÇAO

Wintertuin onderneemt tal van activiteiten in coproductie met onze zusterstichting Wintertuin Curaçao op het Caribische eiland. Van schrijfcursussen tot talentontwikkelingstrajecten, van spoken word-projecten tot schrijfprojecten met ouderen en als hoogtepunt een jaarlijks Wintertuin Curaçao Festival. De resultaten van deze activiteiten verschijnen in publicaties en online.

Sinds 2019 organiseert Wintertuin Curaçao jaarlijks een internationaal, multidisciplinair en meertalig festival voor alle leeftijden, waarin verhalen en literatuur in alle vormen feestelijk gepresenteerd worden met als doel en de lokale orale en schriftelijke cultuur te vieren en de literaire infrastructuur op het eiland te versterken. Het tweedaagse festival vond in 2023 plaats in en rond Landhuis Vredenberg en bij het Curaçaosch Museum in Willemstad en had een bomvol programma (opgesplitst in een volwassenen- en een kinderprogramma) van voordrachten, muzikale optredens, muziek-, rap- en korte-verhalenworkshops en optredens en interviews met aankomend talent en gedebuteerde schrijvers. Wintertuin Nederland was verantwoordelijk voor het talentpodium en de presentatie van door Wintertuin Uitgeverij gepubliceerde boeken. In 2023 presenteerden we op het festival het chapbook *Sin Frontera* van Aline Abdul (poëzie, Papiamentstalig) en *Oro is goud* van Maghalie George (korte verhalen, Nederlandstalig)

Naast het festival organiseerde Wintertuin Curaçao in 2023 weer een editie van Kurá di Kuenta, een verhalenproject voor oudere wijkbewoners; ging het erfgoedproject '100 Opheto' op een Colombiaanse tournee langs Bogotá, Barranquilla, Medellín en San Andrés en vonden er festivaloptredens en online inspiratiesessies plaats van het nieuwe project Transatlantic Relatives, een literaire uitwisseling waarin literaire makers uit Curaçao en Ghana reflecteren op de geschiedenis van transatlantische slavernij.

Wintertuin Nederland organiseerde intensieve en inspirerende internationale schrijfcursussen in samenwerking met Spaanse en Nederlandse schrijfopleidingen (Escuela de escritores en ArtEZ Creative Writing) onder de noemer Creative Writing Curaçao. Uit deze cursussen is een intensief talentontwikkeltraject ontstaan.

Sinds januari 2023 begeleiden we op het eiland verschillende jonge schrijvers met redactioneel, artistiek en zakelijk advies. In 2023 zijn de schrijvers Cristina Mendez, Aline Abdul, Alejandra Cijntje, Nathania Engelhardt en Christine Krolis opgenomen in dit traject,

dat gericht is op het ontwikkelen van hun beroepspraktijk. Uit deze trajecten verschijnen ook chapbooks (zie ook Publicaties & Uitgaves). Ook is Wintertuin in 2023 een traject gestart waarbinnen vertalers van en naar het Papiaments intensief worden begeleid.

PUBLICATIES & UITGAVES

NOTULEN VAN HET ONZICHTBARE

Online platform van Wintertuin

Publicaties: 105

Notulen van het Onzichtbare is Wintertuins online podium voor talent, experiment en verdieping. Op de Notulen lees je poëzie, proza, essays, columns, interviews en meer. Ook is er ruimte voor crossovers, literatuur in beeld, video, muziek, beeldende kunst en podcast. We vragen schrijvers en makers uit verschillende disciplines om bij te dragen aan de Notulen via gecensureerde schrijfoopdrachten en samenwerkingen. Daarnaast werken we samen met diverse organisaties en ontvangen we kopij uit allerlei hoeken. Op de Notulen presenteren we onze makers, blijven we voormalig makers volgen en verbinden we nieuwe schrijvers aan ons. Ook bieden we verdieping bij de uitgaven en producties die door de andere afdelingen van Wintertuin gemaakt worden. De Notulen openen per seizoen en worden doorlopend aangevuld.

In 2023 verschenen er 105 publicaties op Notulen van het Onzichtbare. Een greep uit de publicaties: vier seizoensillustraties van opkomende illustratoren; drie bijdragen aan de Literaire Blacklists, met o.a. Babs Gons; drie bijdragen aan Raad van Advies, met o.a. Bilal Al Mashta; twee bijdragen aan het Museum van de Werkelijkheid, met o.a. Jilt Jorritsma; drie keer Verzet Je Zinnen, met o.a. Joost Oomen; een reeks publicaties naar aanleiding van de Nijmeegse Gedichtennacht, met o.a. Mustafa Stitou; een onderzoeksdossier naar aanleiding van de Wintertuinsessie van Merlijn Huntjens; we publiceerden twee Poetracks met Asha Karami en de bands Oh Whale en Key May; een reeks festivalnotulen naar aanleiding van Wintertuin festival, Nieuwe Types en Vergezichten festival; voorpublicaties van de eerste uitgaven van Wintertuin Curaçao, de chapbooks en de Schrijfwerkplaatsbundels; werk van deelnemers van Literatuurnest; we introduceerden de schrijvers die dit jaar aan ons talentontwikkeltraject begonnen; we deelden werk van makers van onze collega's van BRUT en Theater a/d Rijn met een literaire inslag/component; we publiceerden de winnaars van de Nijmeegse Literatuurprijs, de EACWP Flash Fiction Contest en de Afstudeerprijs; we werkten samen met Schrijvers in Sluis, Nimma Aan Zee, RFG Magazine, POST en Radboud Universiteit; en we publiceerden ingezonden werk in de vorm van poëzie, proza en beeldend werk.

CHAPBOOKS

Wintertuin Uitgeverij publiceert jaarlijks chapbooks: een serie uitgaven gekoppeld aan de ontwikkeltrajecten voor schrijvers. Het doel van het chapbook is om de schrijvers een voorproefje te laten geven van hun talent, wat voor een aantal van hen de opmaat naar een eerste uitgave bij een gevestigde, literaire uitgeverij betekent. In 2023 verschenen bij Wintertuin de chapbooks *De splitsingen* van Steff Geelen, *Zwaktebod* van Uschi Cop en het Papiamentstalige *Sin Frontera* van Aline Abdul, het eerste chapbook dat is voortgekomen uit ons talentontwikkeltraject voor jonge makers op Curaçao.

De splitsingen

Chapbook Steff Geelen

Oplage: 400

De splitsingen is een bundel vol buitenbeentjes en shapeshifters. In zes verhalen ontvouwt Steff Geelen werelden die op de onze lijken, maar waarin magische metamorfoses de levens van de personages, bruto of gestaag, ontwrichten: een zwart gat opent zich aan de rand van de stad, een performance overschrijdt alle grenzen, lichamen veranderen in steen, vervellen of blijven zich verdubbelen. Altijd weerspiegelen de fabelachtige elementen de vervreemding van iemand die zich ergens niet langer thuis voelt. Voor hun bundel putte Steff inspiratie uit het 'body horror'-genre en fantastische literatuur.

Steff Geelen schrijft proza, poëzie, non-fictie en theater. Ook maakt hen interdisciplinair werk en performances. Steff voert graag personages op die verstrikt raken in de dwingende en vaak claustrofobische structuren die hen omringen. Om daaruit te breken moeten ze allereerst hun eigen opvatting van de werkelijkheid laten varen. Hen put inspiratie uit fantasy, magisch realisme en horror om lichamelijke, metamorfose en het individu tegenover het collectief te onderzoeken. Daarnaast duikt Steff graag de archieven in voor historisch onderzoek.

Speciaal voor de verschijning van hun chapbook ontwikkelde Steff een performance waarin een van de verhalen uit het chapbook tot leven kwam. Hiervoor werkte hen samen met componist Marc Alberto en beeldmaker Abel Enklaar. Deze performance ging in première op Nieuwe Types en was daarna nog te zien in Brussel, Rotterdam, Amsterdam en Leeuwarden.

Zwaktebod

Chapbook Uschi Cop

Oplage: 400

In de claustrofobische verhalenbundel *Zwaktebod* ontleedt Uschi Cop zes levens die getekend zijn door een verlangen naar zingeving. De personages in *Zwaktebod* zitten vast tussen het narratief dat hun werd voorgeschreven en een toekomst waarin ze zelf de pen vasthouden. Gebukt onder scheve machtsverhoudingen en eenzaamheid zoeken ze een weg naar elkaar, reiken elkaar de hand in trance. Leidt dit tot een climax van ultieme verheldering? Of blijken de echo's die door de verhalen heen klinken meer georkestreerd dan gedacht?

Uschi Cop is schrijver, literair curator en doctor in de taalpsychologie. Tien jaar geleden verhuisde ze naar Brussel en werd verliefd op de stad. In zintuiglijk en scherp proza belicht ze thema's zoals rouw, feminisme, machtsrelaties in intimiteit en het creatieproces. Begin 2021 richtte ze Hyster-x op, een Belgisch makerscollectief voor vrouwen en non-binaire personen.

Evenals Steff maakte Uschi voor de publicatie van haar chapbook een performance. Zij ontwikkelde een monoloog die werd begeleid door een audioscape, gemaakt door Margot Timmermans. Ook deze performance was voor het eerst te zien op Nieuwe Types en toerde daarna langs Brussel, Rotterdam, Amsterdam en Leeuwarden.

 57

Sin Frontera

Chapbook Aline Abdul

Oplage: 250

De dichtbundel *Sin Frontera* van Wintertuin Curaçao-maker Aline Abdul is het eerste chapbook dat is voortgekomen uit het talentontwikkeltraject voor jonge makers op Curaçao en ook meteen het eerste Papiamentstalige boek dat bij Wintertuin Uitgeverij verscheen. In *Sin Frontera* draaien de gedichten om innovatieve beweging en de weerspiegeling van de multiculturele samenleving. Ook komen er onderwerpen aan bod als de overgang van tiener naar volwassene en de zoektocht naar de eigen identiteit vanuit het opzicht van een 'buitenlander' die een *Yu di Korsoú* (kind van Curaçao) is geworden.

Aline Abdul studeert Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Curaçao met de ambitie om rechter te worden. In 2022 won zij het Nationaal Debat en werd uitgeroepen tot Student van het jaar. Aline heeft haar eigen bedrijf In Other Words, waarmee zij debatacursussen verzorgt en motiverende toespraken geeft om de ontwikkeling van jongeren te stimuleren. Haar passie voor de bewustmaking van de diverse samenleving is ontstaan

door de mix van haar Libanese afkomst en haar liefde voor Curaçao. Aline presenteerde haar chapbook op Wintertuin Curaçao Festival op 23 september. In februari werd *Sin Frontera* bekroond met de UNESCO Curacao Prijs voor de Moedertaal Papiamentu 2024.

Oro is goud

Debuut Maghalie van der Bunt-George

Oplage: 500

Op zaterdag 23 november verscheen het debuut *Oro is goud* van de Nederlands-Curaçaose schrijver Maghalie van der Bunt-George. De twaalf verhalen in deze bundel, die voort is gekomen uit Maghalie's deelname aan de schrijfcursus Creative Writing Curaçao, weerspiegelen de onlosmakelijke band tussen de mensen van Curaçao en Nederland. In het herdenkingsjaar van de afschaffing van de slavernij kijkt het boek niet alleen naar de doorwerking van het koloniale verleden, maar biedt het ook een blik op de toekomst. Zo brengt de lezer een bezoek aan de Curaçaose wijken Otrobanda en Nieuw Nederland, verhaalt de schrijver over de geschiedenis en leefomstandigheden van de eilandbewoners en geeft ze een kritische stem aan de beeltenissen van twee kopstukken uit het slavernijverleden van Curaçao. Maghalie (1973) is een kind van twee werelden en voelt zich innig verbonden met beide landen in het Koninkrijk.

Faya Lobi

Papiamentse vertaling

Oplage: 200

Vorig jaar verscheen *Faya Lobi*, het debuut van de Curaçaose schrijver Ange Jessurun. Nadat deze roman, met in totaal een oplage van 1.100 exemplaren, afgelopen augustus haar vierde druk beleefde, kwam in november 2023 ook de Papiamentstalige versie van het boek uit bij Wintertuin Uitgeverij. Om dit verhaal, dat gebaseerd is op ware gebeurtenissen, te kunnen schrijven, dook Ange in haar familiegeschiedenis. Ze schetst een persoonlijk beeld van onder meer het slavernijverleden van haar familie en het liefdesverhaal van haar ouders. Met dit boek wil zij mensen inspireren om zich te verdiepen in hun eigen verleden. *Faya Lobi* draagt bij aan bewustwording van het slavernijverleden en neemt de lezer mee op ontdekkingsstocht.

Maghalie van der Bunt-George op het Wintertuifestival Curaçao | Foto: Ramsay Soemanta

Semper Idem

Het eerste zaadje op Nederlandse bodem van het werk van Lina Simutytė

Oplage: 1.000

De Litouwse schrijver Lina Simutytė was de tweede schrijver in Wintertuins writer-in-residenceprogramma, in samenwerking met het Litouws Cultureel Instituut in Vilnius. Lina verbleef gedurende november 2022 in het Besiendershuis, waar zij werkte aan nieuwe teksten. De tekst *Semper Idem* is het resultaat van de schrijfoopdracht die Wintertuin Lina gaf, en vormt het eerste zaadje op Nederlandse bodem van het werk van Lina. Het vertaalwerk is wederom van Anita van der Molen. De omslag en illustratie zijn gemaakt door Lotte de Schouwer.

Wintertote

Een tas als podium

60

Wat gebeurt er met (de betekenis van) een werk/podium wanneer iemand dit draagt, vult, leeghaalt, opvouwt, neerzet, oppakt en/of verplaatst? Binnen de programmareeks Spatial Publishing vraagt Wintertuin makers naar alternatieve vormen van publiceren buiten het boek. In 2023 benaderden we schrijver Nicole Kaandorp en visueel maker Helena Hesselink. Gekoppeld aan het thema van het Wintertuinfestival 2023 ('Je bevond je hier'), maakten zij de Wintertote: een tas die is gemaakt om oud te worden. Op de tas staat dezelfde tekst twee keer, maar door invloed van licht en gebruik van de tas zullen door vervaging slechts bepaalde woorden van de tekst overblijven en zo een nieuw werk vormen. De tas werd met een korte performance op het Wintertuinfestival gepresenteerd door Nicole en Helena en was vervolgens in de festival bookstore als limited edition verkrijgbaar. Op Notulen van het Onzichtbare gaven Nicole en Helena een inkijkje in hun maakproces.

Winterpost

Kaartenset

In de reeks Spatial Publishing nodigden we in het najaar van 2023 schrijver Laurens van de Linde en illustrator Annelies Bollaers uit voor een derde editie. Dit keer stond het woord in beweging centraal: wat betekent het om woorden op te sturen en door de wereld te laten bewegen? Hoe groeit een literair werk op weg naar de brievenbus, en hoe laat je in de fysieke ruimte iets van jezelf achter? Laurens en Annelies maakten samen

Winterpost: een reeks van drie ansichtkaarten (en een bijbehorende sleeve) die, door verzending, een unieke relatie met de gebruiker en de wereld aangaan. Op Nieuwe Types gaf Laurens een muzikale performance als aftrap van Winterpost, waarna Winterpost in de bookstore verkrijgbaar was. Op Notulen van het Onzichtbare gaf Laurens een inkijkje in hun maakproces.

Het water gaat

Bundel Schrijfwerkplaats Nijmegen

Oplage: 100

Zes mensen die Nederlands leren kwamen acht weken lang samen in de Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid. Abulikemu, Ahmed Radwan, Birhane Weldeslasse, Mouhammed Zarra, Muhammad Ziad Haffar en Vartan M. schreven en herschreven hun verhalen, gedichten en columns onder begeleiding van schrijver Moni Zwitserloot en NT2-docent Marijke Steegstra. De beste teksten uit Wintertuins Schrijfwerkplaats Nijmegen zijn samengebracht in deze bundel.

Op een kruispunt

Bundel Schrijfwerkplaats Deventer

Oplage: 100

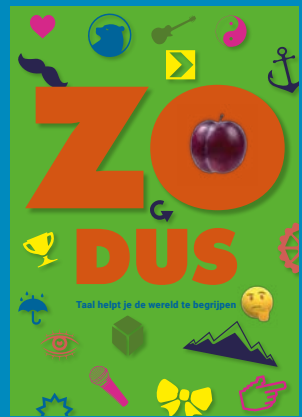
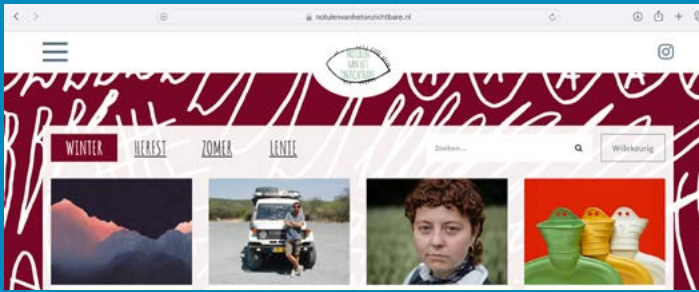
Acht mensen die Nederlands leren kwamen tien weken lang samen in de Bibliotheek Deventer. Aiman Mlehati, Emine Polat, Harold, Liubov Drozdovska-Halatina, Maira Fuzaro, Olesea Bologan, Tandogan Polat en Tuba Ağkaş Özcan schreven en herschreven hun verhalen, gedichten en columns onder begeleiding van schrijver Esther Sprikkelman en NT2-docent Monique Neuleman. De beste teksten uit Wintertuins Schrijfwerkplaats Deventer zijn samengebracht in deze bundel.

Woorden stromen over mij

Bundel Schrijfwerkplaats Maastricht en Venlo

Oplage: 150

Veertien mensen die Nederlands leren kwamen acht weken lang samen in de Schrijfwerkplaats Maastricht en de Schrijfwerkplaats Venlo. Ahmed Jundi, Ekaterina Selezneva, Emine Ünal, Milena Dahl, Monif Mutahar Al Darwish, Nurhidayatuloh, Raeesah Nawaz,

Yeser Shehada, Alexandra Shishkova, Erich Schitter, Faeza Mato, Feras El Sheakh, Luzia Eder en Luzina Mato schreven en herschreven hun verhalen, gedichten en columns onder begeleiding van schrijvers Amber-Helena Reising en Lana Nasser. De beste teksten uit Wintertuins Schrijfwerkplaats Maastricht en Schrijfwerkplaats Venlo zijn samengebracht in deze bundel.

Het Verhalenhuis Zorggroep Solis

Zorggroep Solis, locatie Groote en Voorster

Oplage: 100

Vijf (buurt)bewoners kwamen tweewekelijks samen in zorggroep Solis, locatie Groote en Voorster. In tien bijeenkomsten tekenden Annie Winter, Christien Slinkman-Saris, Diet Kroeze, Lidy Hogeling en Marjan Bauling hun verhalen op. Onder begeleiding van schrijver Jordi Lammers en met hulp van vijf vrijwilligers schreven en herschreven ze hun teksten. De beste zijn samengebracht in deze bundel. Verhalen over vakantie, familie, oudjaar en de liefde.

ZO DUS

Een monoloog en zine over taal en communicatie

Oplage: 1.350

Welke werelden kan taal oproepen, hoe ontstaan nieuwe verhalen en wat is de relatie tussen taal en identiteit? Deze en andere spannende vragen komen aan bod in de voorstelling *ZO DUS*, een monoloog over taal en communicatie, bedoeld voor leerlingen van 4 en 5 vwo.

In een half uur neemt voormalige Wintertuinmaker Koen Frijns de leerlingen mee in een duizelingwekkende muzikale taaltrip: met Brabantse straattaal en absurdistische anekdotes laat Koen via een liefdesverhaal de veelzijdigheid van het woord zien. Het doel is om leerlingen in aanraking te laten komen met de rijkdom van taal, óók buiten de kaft van het boek: in spoken word, in appjes, in podcasts, en in de nieuwe songtekst van je favoriete artiest.

ZO DUS werd in het najaar van 2023 gespeeld op middelbare scholen in Gelderland, Limburg en Noord-Brabant. De voorstelling werd aangevuld met een nagesprek en een speciaal voor de voorstelling gemaakte zine met opdrachten voor de scholieren. De voorstelling is een samenwerking tussen de opleiding Nederlandse Taal en Cultuur van de Radboud Universiteit Nijmegen, Het Zuidelijk Toneel en Wintertuin.

OVERZICHT PRESTATIES 2023: ACTIVITEITEN EN BEREIK

	programma's	bezoekers	
PRODUCTIES EN EVENEMENTEN	129	6.088	
		<i>waarvan betaald</i>	2.697
		<i>waarvan onbetaald</i>	3.391
	bijeenkomsten	deelnemers	
EDUCATIE	70	1.320	
IMPACT	53	240	
TALENT & WERKPLAATS	49	247	
INTERNATIONAAL	41	1.388	
TOTAAL AANTAL BEZOEKERS 2023		9.283	
	publicaties	totale oplage	
UITGEVERIJ	13	4.675	
	blogposts	unieke bezoekers	
NOTULEN VAN HET ONZICHTBARE	105	9.646	

COLOFON

Stichting de Wintertuin

wintertuin.nl

Postbus 1009
6501 BA Nijmegen

bezoekadres
Mariënburg 75
6511 PS Nijmegen

medewerkers

Directie

Frank Tazelaar

Programma

Teddy Tops
Laurens van de Linde
Merle Findhammer
Tom Verstappen
Aafke van Pelt (stage)
Rosalie Blom (stage)

Talent

Kim van Kaam
Willem Claassen
Thom Wijenberg

Impact

Noortje Kessels
Denise Moura
Stijn Op 't Land (stage)
Sanne van Otten (stage)

Notulen van het Onzichtbare

Myrna Eppings
Nine Hoog Antink
Tom Verstappen
Lisa Wijker (stage)

CELA

Fleur Jeras
Stefanie Liebreks
Erik Peters
Elisa Palmisani (stage)

Ontwerp

Jos Lenkens

Publiciteit

Lisanne Boomkamp
Robin Arntz
Gisele Azad
Noor Lorist
Jolijn Wapperom
Lisa Wijker (stage)

Wintertuin Uitgeverij

Naomi Engels

Productie

Quirijn Lokker
Holly van Zoggel

Bureau

Nine Hoog Antink
Rosalie van Oorschot
Floris van de Ree

Wintertuin Curaçao

Joeri Oltheten

WINTERTUIN

wintertuin.nl